የ1979-81 የሦስት ዓመት ዕቅድ የአዘገጃጀትና
የአቀራረብ መመሪያ

ክፍል 1

አጠቃላይ

የማዕከላዊ ፕላን ብሔራዊ ኮሚቴ ጽ/ቤት

አዲስ አበባ
ኅዳር 1978 ዓ.ም

330.963
EPH

24

የ1979-81 የሦስት ዓመት ዕቅድ የአዘገጃጀትና የአቀራረብ መመሪያ

ክፍል 1

አጠቃላይ

የእስታቲስቲክስ ፣ ጠ/ጽ/ቤት ፣
ቤተ ፣ መጻሕፍት ፣
C. S. O Library

የማዕከላዊ ፕላን ጠቅላይ ኮሚቴ ጽ/ቤት

አዲስ አበባ
ኅዳር 1978 ዓ.ም

ማውጫ

ገጽ

ሀ. መ ግ ቢ ያ 1

ለ. አጠቃላይ የኢኮኖሚና የበሻለ ሁኔታ 3

ሐ. በ1979–1981 የሦስት ዓመት ዕቅድ የሚተኮርባቸው
አጠቃላይ ዓላማዎችና ስልቶች 21

መ. የጠቅላላ የሀገር ውስጥ ምርት ዕድገት.................. 28

ሠ. የክፍላተ ኢኮኖሚ ዕቅድ አጠቃላይ ይዘት................ 33

ረ. የ1979–81 የሦስት ዓመት ዕቅድ አቀራረብ........... 35

ሰ. ችላኑ የሚሸፍናቸው ክፍላተ ኢኮኖሚ................... 36

ሸ. ዕቅዱ የሚያስፈጽሙ መ/ቤቶችና ድርጅቶች 37

ቀ. የምርትና የአገልግሎት ግቦች አጣጣሉና እነዚህን ለማሟላት
የሚያስፈልጉት አቀራረብ 38

በ. የ1979– 81 ዕቅድ አዘገጃጀት ሥርዓት 47

ማ ጠ ቃ ለ ያ 51

ሀ. መግቢያ

1. የአሥር ዓመቱ መሪ ዕቅድ የረጅም ጊዜ ዕቅድ እንደመሆኑ መጠን አጠቃላይ የዕድገት አቅጣጫዎቻችንን፣ የልማት ዓላማዎቻችንን፣ ሥልቶቻችን፣ የልማት ቅደም ተከተልን የሚያመለክት እንጂ ዝርዝርና በየዓመቱ ተግባራዊ የሚሆን ዕቅድ ባለመሆኑ፣ በተግባር የሚተረጐመው በመሪ ዕቅዱ ላይ በመመሥረት ዝርዝር ባለ ሁኔታ በሚዘጋጁ የሁለት፣ የሦስትና የአምስት ዓመት ዕቅዶች አማካይነት መሆኑ ይታወቃል:: በአሁኑ ጊዜ ከ1977-78 ያለውን ዓመታት የሚሸፍነው የሁለት ዓመት ዕቅድ ተዘጋጅቶ ተግባራዊ በመሆን ላይ የሚገኝ ሲሆን፣ የ1979-81 የሦስት ዓመት ዕቅድ ደግሞ ተግባራዊ መሆን የሚጀምረው በ1979 በመሆኑ ዝግጅቱን በ1978 ማጠናቀቅ ያስፈልጋል::

2. የዚህ መመሪያ ዓላማም ለሚዘጋጀው የሦስት ዓመት ዕቅድ የአዘገጃጀትና የአቀራረብ መመሪያ ለመስጠት ነው:: ብሔራዊ የልማት ዕቅድ በሀገሪቱ ተጨባጭ ሁኔታ ላይ በመመስረት የተቀየሱትን ዓላማዎች ተግባራዊ ለማድረግ የተጣሉ የምርትና የአገልግሎት ግቦች ሀገሪቱ ያላትን የሰው ኃይል፣ የማቴሪያልና የገንዘብ ሀብት በማንቀሳቀስ በሥራ ለመተርጐም የሚዘጋጅ የተቀነባበረ ጥረት ንድፈ-ፕሮግራም እንደመሆኑ ዝግጅቱ የሁሉም መ/ቤቶችና ድርጅቶች በአጠቃላይም የሰፊው ሕዝብ ሁሉ ጥረትና ተሳትፎን የሚጠይቅ ነው::

3. ስለዚህ ዕቅድ አቅራቢ መ/ቤቶችና ድርጅቶች የዘርፎቻቸውን የልማት ዕቅዶች በተመሳሳይ መልክ አዘጋጅተው ለማቅረብ እንዲችሉና ዕቅዶቹ በማዕከላዊ ደረጃ በሚነደፉ አጠቃላይ ዓላማዎች ላይ በመመስረት የሀገሪቱን የልማት ፍላጐትና ፖሊሲ የሚያንፀባርቁ እንዲሆኑ የአዘገጃጀትና የአቀራረብ መመሪያ እንደሚያስፈልግ ግልፅ ነው:: በዚህም መሠረት ስለ የ1979-81 የሦስት ዓመት ዕቅድ ዝግጅት በማዕከላዊ ፕላን ብሔራዊ ኮሚቴ የተሰጠው አጠቃላይ የአዘገጃጀትና የአቀራረብ

መመሪያ ከዚህ በታች ቀርቧል:: መመሪያው የአከናዋኙን ተወካይ ሁኔታና የሦስት ዓመት ዕቅዱ የሚያተኩርባቸውን አጠቃላይ ዓላማዎችና በሴቶች የሚያመለክትና እንዲሁም የዕቅዱን የአዘገጃጀት ዘዴና የአቀራረብ ሥርዓት የሚያብራራ ነው:: ከዚህም በተጨማሪ በዕቅዱ ዘመን የሚጠበቀው የሀገር ውስጥ ምርት ዕድገት መጠን ቀርቧል::

4. የዕቅዱ ተግባራዊነትን ከሚወስኑት ሁኔታዎች ዋነኛው በዝግጅት ወቅት የሚኖረው የሥራ ጥራት ነው:: ስለዚህ እያንዳንዱ የዕቅዱ አቅራቢ አካል ዕቅዱን በተሰጡት መመሪያዎች ላይ በመመስረት በጥራት እንዲያዘጋጅ የሚጠበቅ ሲሆን፣ የማዕከላዊ ፕላን ብሔራዊ ኮሚቴ ጽ/ቤትም በዕቅዱ ዝግጅት ተከታታይ አካላት በዕቅዱ አዘገጃጀት የሚገጥማቸውን ችግር በጋራ ለመፍታትና ስለመመሪያዎቹ ተጨማሪ ማብራሪያዎችን በመስጠት ያልተቋረጠ ትብብር ያደርጋል::

ለ. አጠቃላይ የኢኮኖሚና የበጀት ሁኔታ

1. በዕቅድ ፕላን ዝግጅት ሂደት መከናወን ከሚገባቸው ተግባራት አንዱ የኢኮኖሚና የበጀት ሁኔታ ትንተና ነው:: የኢኮኖሚና የበጀት ሁኔታ ትንተና በአለፉት ዓመታት በተደረጉ ጥረቶች የተገኙትን ዓበይት ውጤቶችንና እንዲሁም የተከሰቱትን አሉታዊ ሁኔታዎችን በማጤን ኢኮኖሚው የሚገኝበትን ሁኔታ ገምግሞ ለዕቅዱ ዝግጅት መነሻ የሚሆኑ መሠረተ ሃሳቦችንና ትኩረት የሚሰጥባቸውን ጉዳዮች በቅድሚያ ለመለየት ይረዳል:: የ1979 – 81 ዕቅድ የአሥር ዓመቱ መሪ ዕቅድ አካል እንደመሆኑ መነሻው በመሪ ዕቅዱ የተመለከቱት ዓላማዎችና ግቦች የቅደም ተከተል መሆን ይኖርበታል:: ይሁንና የሀገር ውስጥ ሆነ የዓለም አቀፍ የኢኮኖሚ ሁኔታዎች በየጊዜው ስለሚለዋወጡና እነዚህም ሁኔታዎች በዕቅዱ ቅደም ተከተል ላይ ለውጥ ሊያስከትሉ ስለሚችሉ በቅድሚያ የወቅቱን አጠቃላይ የኢኮኖሚ ሁኔታ መተንተኑ የ1979 – 81 ዕቅድ ሃሳቦች ከወቅቱ ተጨባጭ ሁኔታ ጋር የተጣጣሙ እንዲሆኑ ይረዳል:: ስለሆነም ከዚህ ቀጥሎ በአሁኑ ጊዜ በሀገሪቱ የሚታዩት ዓበይት የኢኮኖሚና የበጀት ሁኔታዎች ቀርበዋል::

2. በ1976 እና 1977 በደረሰው ከፍተኛ ድርቅ ምክንያት ምርት በተለይ የግብርና ምርት በአጠቃላይ ጠቅላላ የሀገር ውስጥ ምርት ከፍተኛ ቅነሳን ያሳየ ሲሆን፣ የውጭ ክፍያ ሚዛን ጉድለት፣ የሥራ አጥነት፣ የዋጋ ንረት፣ የዴፊሲት ፋይናንሲንግ መጠን እየሰፋ መሄዱ ተባብሰውና ጎልተው የታዩበት ወቅት ነበር:: በ1978 የሀገሪቱ ኢኮኖሚ እንቅስቃሴ መሻሻልን እንደሚያሳይ ይገመታል::

3. በ1976 እና በ1977 ጠቅላላ የሀገር ውስጥ ምርት ከፍተኛ የዕድገት ቅነሳን አሳይቷል:: በ1976 ጠቅላላ የሀገር ውስጥ ምርት ከ1975 ጋር ሲነፃፀር በ3.7 በመቶ ቀንሷል:: ለዚህም ቅነሳ ዋና ምክንያት የሆነው በተከሰተው ድርቅ ምክንያት የግብርና ምርት መቀነሱ ነው:: በ1976 የግብርና ምርት /በ1973 ዋጋ/ የ9.9 በመቶ ቅነሳ አሳይቷል::

4. በ1977 ጠቅላላ የሀገር ውስጥ ምርት በ6.5 በመቶ የቀነሰ ሲሆን፣ ለዓመቱ የታቀደው ግን የ4.3 በመቶ ዕድገት ነበር:: ለሀገር ውስጥ ምርት

ቅነሳ መንስኤ የሆነው ከጠቅላላ የሀገር ውስጥ ምርት ከፍተኛውን ድርሻ የያዘው የዕፅ አዝዕርት ክፍለ ኢኮኖሚ እንቅስቃሴ መቀነስ ነው፡፡

5. በ1977 ዕፅ አዝዕርት ክፍለ ኢኮኖሚ የ11.5 በመቶ ቅነሳ እንዳሳየ ተገምቷል፡፡ ለዕፅ አዝዕርት ክፍለ ኢኮኖሚ ምርት ዝቅ ማለት መንስኤ የሆነው የግብርና ምርት የ16.0 በመቶ ቅነሳ ማሳየት ነው፡፡ ከዚሁ ሌላ በተከታታይ ሁለት ዓመት በደረሰው የግብርና ምርት ቅነሳ የተነሳ የውጭ ምንዛሪ እጥረት በመባባሱ አስፈላጊ ጥሬ ዕቃዎችንና በከፊል የተዘጋጁ ዕቃዎችን በሚፈለገው መጠን ለማስመጣት ባለመቻሉ ከሀገር ውስጥ የግብርና ጥሬ ዕቃዎች እጥረት በመኖሩ የፋብሪካዎች ምርት ዝቅተኛ በሆነ በ1.0 በመቶ ብቻ እንዳደገ የተገመተ ሲሆን፣ በደረሰው ድርቅ የተነሳ አስቸኳይ ዕርዳታ ለማድረስና የተጐዱትን ዜጎች ዘላቂ ባለው ሁኔታ ለማስፈር በሰፊው የሚከናወነው የድርጊት ፕሮግራም የአንዳንድ ፕሮጀክቶች ሥራ እንዲዘገይ በማስገደዱ የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ ሥራም እንደቀዘቀዘ ተገምቷል፡፡

6. በ1978 የግብርና ምርት በአጠቃላይም የሀገሪቱ የኢኮኖሚ እንቅስቃሴ የተሻለ እንደሚሆን ይገመታል፡፡ የፋብሪካዎች ምርት በ1977 ከታየው ዝቅተኛ ዕድገት የሚያንሠራራበት አዝማሚያ እንደሚያሳይ ይጠበቃል፡፡ ለዚሁም አስተዋጽኦ ያደርጋሉ ተብለው የተገመቱ በ1976 መጨረሻና በ1977 ውስጥ ማምረት የጀመሩት አዳዲስ ፋብሪካዎች የማምረት አቅማቸውን በ1978 በበለጠ መጠቀም፣ እንዲሁም በግብርና ምርት ማደግ ሳቢያ ከግብርና የሚገኙ የፋብሪካ ጥሬ ዕቃዎች አቅርቦት መሻሻል ናቸው፡፡ እንዲሁም በኮንስትራክሽን በኩል በ1977 የታየው ከፍተኛ ቅነሳ ተገቶ የተሻለ የዕድገት አዝማሚያ እንደሚታይ ይገመታል፡፡

7. የጠቅላላ የሀገር ውስጥ ምርት አጠቃቀም አንፃርም ኢኮኖሚው የሚገኝበት ሁኔታ አጥጋቢ ሆኖ አይገኝም፡፡ በዚሁ በኩል በግልፅ የሚታየው የሀገር ውስጥ ቁጠባ ከጠቅላላ የሀገር ውስጥ ምርት ያለው ድርሻ ባላቋረጠ ሁኔታ እየቀነሰ መምጣት ነው፡፡ እንደሚታወቀው የምርት ኃይሎችን ዕድገት ለማፋጠን ወሳኝነት ላለው ኢንቨስትመንት የሀገር ውስጥ ቁጠባ በአስተማማኝ ሁኔታ እያደገ መሄዱ አስፈላጊ ነው፡፡ ኢኮኖሚው በየዓመቱ

የሚያፈራው ተወዳዳሪ ምርት አነስተኛ በመሆኑ በአሁኑ ጊዜ የደረሰው የምርት ቅነሳ የሀገር ውስጥ ቁጠባን ዝቅተኛ አድርጓል ። ለምሳሌ ከጠቅላላ የሀገር ውስጥ ምርት የሀገር ውስጥ ቁጠባ ድርሻ በ1973 4.8 በመቶ የነበረው በመቀነስ በ1976 ወደ 3.0 በመቶ ዝቅ ሲል፣ በ1977 ደግሞ ድርሻው −0.8 በመቶ እንደሚሆን ጊዜያዊ ስሌት ያመለክታል ። ከዚህም የተነሳ በ1973 ከተደረገው ጠቅላላ ቋሚ ኢንቨስትመንት የሀገር ውስጥ ቁጠባ ሊሸፍን የቻለው 46.0 በመቶ ሲሆን፣ በ1976 23 በመቶ ብቻ ነው ። በ1977 የተደረገው ቋሚ ኢንቨስትመንት ሙሉ በሙሉ የተሸፈነው በውጭ አገር ብድርና ዕርዳታ ነው ።

8. በአጠቃላይ በአለፉት ቅርብ ዓመታት አብዛኛው ቋሚ ኢንቨስትመንት የተሸፈነው በውጭ ብድርና ዕርዳታ ነበር ። ማንኛውም አገር በተለይ ታዳጊ አገሮች የሀገር ውስጥ ቁጠባን በመደጎም ከፍተኛ የኢኮኖሚ ዕድገት ለማስገኘት በውጭ ብድርና ዕርዳታ ይጠቀማሉ ። እንዲያውም ኢትዮጵያ በነፍስ ወከፍ የምታገኘው ብድርና ዕርዳታ በተመሳሳይ የዕድገት ደረጃ ያሉ አገሮች ከሚያገኙት ጋር ሲነፃፀር አነስተኛ ነው ። ይሁንና ከቅርብ ጊዜ ወዲህ የውጭ ዕዳ አማካይ የክፍያ ዘመን እያጠረና አማካይ የወለድ መጠን እየጨመረ መጥቷል ። ለምሳሌ በ1969 የውጭ ዕዳ የዋናው ክፍያ አስኪጀመር ድረስ ያለው አማካይ ጊዜ /አበረፎ ግሬስ ፒሪየድ/ 9.3 ዓመታት፣ አማካይ የክፍያ ጊዜ 45.2 ዓመታት፣ የወለዱ መጠን ደግሞ 0.7 በመቶ ነበር ። ነገር ግን በ1976 እነዚህ አመልካቾች እንደቅደም ተከተላቸው 4.8 ዓመታት፣ 22.6 ዓመታትና 4.6 በመቶ ሆነዋል ። በ1976 ለውጭ ዕዳ የዋናው ክፍያና ለወለድ የተደረገው ክፍያ 204.3 ሚሊዮን ብር ነበር ። ይህም ከዓመቱ ከወጪ የሸቀጥና የአገልግሎት ንግድ ጠቅላላ ገቢ 15.8 በመቶ ያህል ነበር ። በ1977 ደግሞ ይህ መጠን በጣም በመጨመር ከዓመቱ የወጪ ሸቀጥና የአገልግሎት ንግድ ጠቅላላ ገቢ 40 በመቶ ያህል እንደደረሰ ጊዜያዊ መረጃዎች ይጠቁማሉ ። በለዚህ ሀገሪቱን የዕዳ ክፍያ ችግር እንዳይገጥማትና የሀገር ውስጥ ቁጠባን በመደጎም የኢንቨስትመንት መጠን

ከፍ ለማድረግ እንዲቻል የውጭ ብድር በአነስተኛ ወለድና በረጅም የክፍያ ዘመን እንዲሁም ከክፍያ ግዴታ ነፃ የሆነ ዕርዳታ እንዲገኝ ጥረት ማድረግ ያስፈልጋል ። በተጨማሪ የውጭ ብድር አጠቃቀም የዕዳ መክፈል አቅምን ከማኅበር ጋር የተዛመደ መሆን ይገባዋል ።

9. ባለፉት ሁለት ዓመታት የደረሰው የግብርና ምርት ቅነሳ ያስከተለው ሌላው አሳሳቢ ሁኔታ የሀገሪቱን የምግብ እህል አቅርቦት አቅም እየተዳከመ መሄዱ ነው ። ከቅርብ ጊዜ ወዲህ የምግብ እህል ምርት /የብርዕ፣ የአገዳ፣ የቅባት እህሎችና ጥራጥሬ/ የቅነሳ አዝማሚያን ያሳየ ቢሆንም፣ በ1977 የተመረተው መጠን ባለፉት አምስት ዓመታት ከተመረተው አነስ ያለ ነበር ።

<u>የምግብ እህል ምርት ሁኔታ</u>

/1972 – 78/

	የታረሰው መሬት መጠን ሺ ሄክታር	የተገኘው ምርት መጠን ሺ ኩንታል	የታየው ለውጥ /በመቶ/ በመሬት	 በምርት
1972	6056.9	74955.8	–	–
1973	5676.9	65554.7	–6.3	–12.5
1974	5652.5	62905.8	–0.4	– 4.0
1975	6087.9	77981.1	7.7	23.9
1976	5733.0	63370.8	–5.8	–18.7
1977 1/	5587.4	44218.0	–2.5	–30.2
1978 2/	6351.6	76684.9	13.7	73.4
1972–76 /አማካይ/	5841.4	68953.6	–	–
1977–78 /አማካይ/	5969.5	60451.4	2.2	–12.3

1/ ግምት

2/ ዕቅድ

10. በ1975 የምግብ እህል ምርት ከምንጊዜውም ከፍተኛ የነበረ ሲሆን፣ መጠኑ 77981.1 ሺ ኩንታል ነበር። የ1977 የምግብ እህል ምርት ግምት ከ1975 ጋር ሲነፃፀር በ43.3 በመቶ ያነሰ ሲሆን፣ ከ1976 ጋር ሲነፃፀር ደግሞ በ30.2 በመቶ ያነሰ ነው። በ1978 ይገኛል ተብሎ የሚጠበቀው በ1976 እና 1977 ከተገኘው እጅግ የተሻለ ነው። ሆኖም፣ በ1975 ከተገኘው የእህል ምርት ያነሰ በመሆኑ ለሥጋት የመጣውን የምግብ እህል እጥረት ሙሉ ለሙሉ የሚያካክስ አይሆንም።

11. የግብርና ምርት መቀነስ የአያሌ የተወሳሰቡ ምክንያቶች ውጤት ነው። ከእነዚህም ውስጥ በየጊዜው የሚከሰተው የድርቅ ሁኔታ አንዱ ነው። የሀገሪቱ ግብርና ሙሉ በሙሉ ለማለት ይቻላል በዝናብ ላይ የተመሠረተ በመሆኑ፣ የዝናብ እጥረት ወይም ያለወቅቱ መዝነብ በግብርና ምርት ላይ ከፍተኛ ተጽእኖ ያስከትላል።

12. ድርቅ ለግብርና ምርት መቀነስ አንዱ ምክንያት ሲሆንም፣ የሀገሪቱ ግብርና ዘዴዎች፣ ትኩረትና አደረጃጀት ደካማ መሆን ነፀብራቅ ነው።

13. እንደሚታወቀው የግብርና ምርት በአብዛኛው የሚመነጨው ከገበሬው ክፍል ሲሆን፣ ገበሬው የሚጠቀመው የማምረቻ መሣሪያም ሆነ የአስተራረስ ዘዴው ኋላ ቀር በመሆኑ ምርታማነቱ እጅግ ዝቅተኛ ነው። በተጨማሪ ይህን ሁኔታ ለመለወጥ የሚያስችሉ የተሻሉ የማምረቻ መሣሪያዎችና ምርጥ ዘር፣ ማዳበሪያ፣ የመሳሰሉት የምርት ማሳደጊያዎች አጠቃቀም ውስን በመሆኑ የገበሬው ምርታማነት ሊሻሻል አልቻለም። በእርግጥ በተለይ ከምርት ዘመቻ ዓመታት ወቅት የገበሬውን ምርታማነት ለማሻሻል ማዳበሪያ ምርጥ ዘር፣ ፀረ-ተባይ መድኃኒት፣ የእርሻ መሣሪያዎች፣ እንዲሁም የተለያዩ የእርሻ ዘዴና የቴክኒክ ድጋፎች በመንግሥት በኩል ለገበሬው ሲሰጡ ቆይተዋል። ገበሬው የዕውቀት አድማሱን በማስፋት እነዚህን ዘመናዊ የእርሻ ዘዴዎችን በሥራ ላይ ለማዋል እንዲችል በገበሬዎች ማሠልጠኛ ማዕከል አማካይነት የሥልጠና ተግባር ተከናውኗል፣ እየተከናወነም ነው። ሆኖም ሲደረግ የቆየው ጥረት በገበሬው ምርታማነት ላይ ጉልህ በሆነ መልክ ገና አልተንፀባረቀም። ለዚህ መንስዔ የሆነው ምርት

ማሳደጊያዎች ሥርጭት ውሱንነት ነው። ባለፉት ሰባት የምርት ዘመን ዓመታት የአዝርዕት ምርትን ለማሳደግ ለገበሬው ለማቅረብ የታቀደውና በዕውን የቀረበው ማዳበሪያና ምርጥ ዘርና የተሻሻሉ መሣሪያዎች ቀጥሎ እንደሚከተለው ነው።

	አማካይ /ሺ ኩንታል/		
	ዕቅድ	ክንውን	በመቶ
ማዳበሪያ /ዩሪያና ዳፕ/	692.3	338.5	49
ምርጥ ዘር	83.7	21.3	25

ለዚሁ ድክመት የሚጠቀሱት ችግሮች ማለትም ከበጀት አከፋፈልና ከቁጠባ ጋር የተያያዙ ችግሮች፣ እንዲሁም የትራንስፖርትና የሥራ ማበረታቻ እጥረት አስተዋጽኦ እንዳደረጉ የሚጠቀስ ሲሆን፣ የማዳበሪያና የምርጥ ዘር ዋጋ ውድነትም በገበሬው የምርት ማሳደጊያዎች ፍላጎት ላይ ተፅዕኖ እንዳደረገ ይገመታል። እንዲሁም ገበሬው ለእርሻ ሰብል ገበያ ድርጅት የሚያስረክብበት የእህል ዋጋ በቅርብ ዓመታት የጎላ ዕድገት ስላላሳየ የገበሬውን በምርት ማሳደጊያዎች የመጠቀም ፍላጎት ላይ የመቀዛቀዝ አዝማሚያ እንዳሳደረ ይገመታል። በሌላ በኩል በአለፉት ሰባት የምርት ዘመን ዓመታት 1279 የሚሆኑ የተሻሻሉ የእርሻ መሣሪያዎች ለገበሬው ለማቅረብ ታቅዶ በእውን የተሠራው ግን 30 ወይም የዕቅዱ 2.3 በመቶ ነው። የእነዚህ ምርትን ለማሳደግ የሚረዱ የግብርና ቴክኖሎጂዎች ሥርጭት ውሱንነት በበኩሉ ገበሬው የሚጠቀመውን የተሻሻሉ የእርሻ ዘዴዎች ሥልጠና በሥራ ለመተርጎም አላስቻለውም።

14. የገበሬውን ምርታማነት ለማሳደግ ከሚደረገው ጥረት ጎን ለጎን የሀገሪቱን የግብርና ምርት አደረጃጀት ለመለወጥና የኢንዱስትሪ ጥሬ ዕቃና የገበያ ሰብልን አቅርቦት አስተማማኝ ለማድረግ የመንግሥት እርሻ ልማት እየተስፋፋ መሆኑ ይታወቃል። እነዚህ እርሻዎች ለግብርና ክፍለ ኢኮኖሚ ከሚመደበው በጀት ከፍተኛውን ድርሻ የያዙ፣ ዘመናዊ የምርት ማሳደጊያዎች የሚጠቀሙ፣ ውድ የሆነውን የውጭ ምንዛሬ ጠቢ ሆኖ የተገዙ ብዛት ያላቸው ዘመናዊ የእርሻ መሣሪያዎች የሚጠቀሙ የሆኑ ቢሆንም ያህል ከገንዘቡ አጥጋቢ አይደለም። ለዚህም የመንግሥት እርሻን የዋና ሰብሎች ምርታማነት ደረጃ መመልከት በቂ ነው።

የመንግሥት እርሻዎች ምርታማነት

/ኩንታል/ ሄክታር/

	1970/71	1972–75 አማካይ	1976	1977 ግምት
ስንዴ	16.7	13.9	13.2	14.2
በቆሎ	33.5	26.2	19.2	23.1
ማሽላ	22.8	9.0	7.8	7.0
ጥጥ	21.7	20.7	17.2	21.9
ቦሎቄ		4.0	3.3	3.0
አኩሪ አተር	8.4	3.6	2.3	3.3
ጎመንዘር	4.3	5.8	9.3	5.3
ገብስ		17.7	13.0	13.0
ሰሊጥ		1.5	3.4	0.1

ከዚህ መገንዘብ የሚቻለው የመንግሥት እርሻዎች ምርታማነት ደረጃ ዝቅተኛ መሆኑንና ከዓመት ወደ ዓመት እየቀነሰ መምጣቱን ነው::

15. በአጠቃላይ በእነዚህና በመሳሰሉት ምክንያቶች የተነሳ የሀገሪቱ የግብርና ምርት በተለይ የምግብ እህል ምርት በቂ ባለመሆኑ ሀገሪቱ በውጭ አገር የምግብ እህል ዕርዳታና ገቢ ላይ ጥገኛ እንድትሆን አስገድዷታል:: በየዓመቱ በተለይ በአሁኑ ወቅት ከውጭ አገር የገባ እህል በከፍተኛ መጠን ከተለያዩ ምንጮች በእርዳታ መልክ ወደ አገር ውስጥ ከሚገባው ባሻገር፣ ሀገሪቱ የውጭ ምንዛሪ ወጪ በማድረግ በየዓመቱ የምትገዛው መጠን በቀላሉ የሚገመት አይደለም:: ይህ የምግብ እህል ገቢ በአሳሳቢ ሁኔታ ላይ በሚገኘው የውጭ ምንዛሪ ክምችት ላይ የሚያስከትለው ተፅዕኖ ጫና ቀላል እንዳልሆነ ግልፅ ነው:: ለምሳሌ በብሔራዊ ባንክ መረጃ በ1976 የውጭ ምንዛሪ ክምችት 136.4 ሚሊዮን ብር ያህል የነበረ ሲሆን በ1977 47.7 ሚሊዮን ብር የሚያወጣ 1533.6 ሺ ኩንታል ስንዴ ከውጭ አገር ተገዝቷል::

16. የኢኮኖሚን ልማት በተፈለገው ፍጥነት ለማፋጠን የውጭ ምንዛሪ እጥረት ከፍተኛ ገደብ ሆኖ እየሆነ መምጣቱ ይታወቃል። ከ1970 ዓ.ም በተከታታይ /ከ1974 በስተቀር/ የኢትዮጵያ የውጭ ክፍያ ሚዛን ከፍተኛ ጉድለት እያሳየ መጥቷል። ለሀገሪቱ የውጭ ክፍያ ሚዛን ጉድለት መባባስ ዋና ምክንያት የሆነው የሸቀጥ ንግድ ጉድለት ከዓመት ወደ ዓመት እየሰፋ መምጣት ነው። ለሸቀጥ ንግድ ጉድለት መስፋት ምክንያት የሆኑት ደግሞ የወጪ ሸቀጦች ዋጋ ውድቀትና የመጠን ቅነሳ፤ እንዲሁም የገቢ ዕቃዎች ዋጋ እየናረ መምጣት ነው። የገቢ ዕቃዎችን የመጠን ዕድገት በመገታት በተለይ መሠረታዊ ያልሆኑ የፍጆታ ዕቃዎች ከውጭ እንዳይገቡ በማድረግ የሸቀጥ ንግድ ጉድለት እየሰፋ እንዳይሄድ ጥረት ቢደረግም ለልማት አስፈላጊ የሆኑት የገቢ ዕቃዎች ፍላጎት ሲጨምር በአንፃሩ የወጪ ንግድ ዕድገት ተመጣጣኝ ባለመሆኑ የሸቀጥ ንግድ ጉድለት እየሰፋ መምጣቱ አልቀረም። የሸቀጥ ንግድ ጉድለት በ1970 455.2 ሚሊዮን ብር የነበረው በ1977 ወደ 72858 ሚሊዮን ብር ከፍ ብሏል።

17. የወጪ ንግድ ገቢ በ1977 745.7 ሚሊዮን ብር እንደሆነ የመጀመሪያ ደረጃ ግምት ያመለክታል። ይህ ከ1976 ጋር ሲነፃፀር የሚያሳየው የ19.8 በመቶ ቅነሳ ነው። ለዚህም ዋና መንስዔ የሆነው ወደ ውጭ የተላከው የቡና ምርትና የወጪ ሸቀጦች መጠን መቀነስ ነው። ለምሳሌ ለሀገሪቱ ከፍተኛ የውጭ ምንዛሪ የሚያስገኘው ቡና እንኳን በ1977 የተላከው ከ1976 ጋር ሲነፃፀር በመጠን 26.8 በመቶ፣ በገቢ ደግሞ የ27 በመቶ ቅነሳ አሳይቷል። እንዲሁም ጥሬ ቆዳና የቁም እንስሳ የገቢ ቅነሳ አሳይተዋል።ከ1974 -77 ባለው ጊዜ ወደ ውጭ የተላከው አማካይ የቡና መጠን በ1966 ለዓለም ገበያ ከቀረበው መጠን 23 በመቶ ገደማ ሲሆን፤ የቁም እንስሳ ደግሞ 18.2 በመቶ ብቻ ነው። በአትክልትና ፍራፍሬ በቆሎ ከጥጥና ሥጋ በኩል የመጠን ቅነሳ ታይቷል።

የዋና ዋና ወጪ ሸቀጦች መጠን

/በሺ ሜትሪክ ቶን/

	1966	1970	1974	1975	1976	1977	አማካይ 1974-77
1. ቡና	61.7	57.8	80.2	87.6	94.0	68.8	82.6
2. ቆዳና ሌጦ	111.8	11.9	10.2	8.3	–	–	–
3. ጥራ ጥሬና	143.9	46.1	35.5	35.6	37.0	24.7	33.2
4. ቅባት እህል	103.9	14.8	12.2	11.5	33.2	18.8	18.9
5. አትክልትና ፍራፍሬ	11.3	0.8	7.8	8.8	7.8	13.2	9.4
6. ሥጋ	18.4	0.9	0.9	3.3	3.6	2.8	2.6

18. በገቢ ንግድ በኩል ደግሞ በ1976 ወጪ የሆነው የውጭ ምንዛሪ 2067 ሚሊዮን ብር ነበር:: በ1977 ወጪ የሆነው ደግሞ 2028.1 ሚሊዮን ብር ሲሆን፣ ከ1976 ጋር ሲነፃፀር መጠነኛ የሆነ የ1.9 በመቶ ቅነሳ ያመለክታል:: ምንም እንኳን በ1977 ለገቢ ዕቃዎች ወጪ የተደረገው የውጭ ምንዛሪ ከአምናው ተመሳሳይ ወቅት ያነሰ ቢሆንም ከወጪ ንግድ የተገኘው ገቢ ከ1966 ጋር ሲነፃፀር የ19.8 በመቶ ቅነሳ በማሳየቱ በገቢና በወጪ ንግድ መካከል ያለው ልዩነት ሊገታ አልቻለም:: የውጭ አገር ብድርና ዕርዳታ መጠን እያደገ የመጣ ቢሆንም ይህን የሸቀጥ ንግድ ሚዛን ጉድለት ለመሸፈን ባለመቻሉ ካለው አነስተኛ የውጭ ምንዛሪ ክምችት መቀነስ ግዴታ ሆኗል:: ለምሳሌ በ1970 በኑ ወር መጨረሻ 547.4 ሚሊዮን ብር የነበረው የውጭ ምንዛሪ ክምችት በተከታታይ እየቀነሰ በመምጣት በ1972 368.1 ሚሊዮን ብር፣ በ1976 136.4 ሚሊዮን ብር በ1977 ደግሞ 232.0 ሚሊዮን ብር ደርሷል:: በ1977 የመሻሻል ሁኔታ የታየው በድርቁ ሳቢያ ከፍተኛ የአስቸኳይ ጊዜ ዕርዳታ በጥሬ ገንዘብ በመገኘቱ ነው::

19. በ1978 የሚጠበቀው የምርት ማገገም ለወጪ ሸቀጦች ግኝት ማንሠራራት አስተዋጽኦ እንደሚያደርግ ይገመታል:: ይሁንና የሚጠበቀው የግብርና ምርት ማገገም ካለፉት ዓመታት በተለይ ከ1975 ጋር ሲነፃፀር ዝቅተኛ ስለሆነ በአሁኑ ደረጃ የወጪ ንግድ ሙሉ በሙሉ ያንሠራራል ለማለት አያስደፍርም::

20. በመንግሥት ፋይናንስ በኩል ከቀረበ ጊዜ ወዲህ አንዳንድ ታክሶችን ሥራ ላይ የማዋል፣ የነባሮችንም ታሪፍ መጨመር፣ የወጪ ፍላጎቶች የዘቀጠ ትርፍ ለመንግሥት ንግድ ቤት ፈሰስ እንዲሆን የመጠቀም እርምጃዎችን በመውሰድ የሀገር ውስጥ ገቢን ለማሳደግ ተችሏል:: የሀገር ውስጥ ገቢ ከጠቅላላ የሀገር ውስጥ ምርት /በገበያ ዋጋ/ ያለው ድርሻ በ1973 20 በመቶ የነበረው በ1977 ወደ 22 በመቶ ያህል ከፍ ብሏል:: ይሁንና መደበኛ ወጪ ከጠቅላላ የሀገር ውስጥ ምርት ያለው ድርሻ በዚሁ መጠን በማደጉ /በ1973 ከነበረበት የ19 በመቶ ድርሻ በ1977 ወደ 22.2 በመቶ ከፍ በማለት/ገቢው መደበኛ ወጪን እንዲሸፍን አልቻለም:: በተጨማሪ የሀገሪቱን ኢኮኖሚ ልማት ለማፋጠን በተወሰዱ እርምጃዎች የካፒታል ወጪ በ1973 ከነበረበት የ6 በመቶ ያህል ድርሻ በ1977 ወደ በመቶ ከፍ ብሏል::ከዚህም የተነሳ የበጀት ጠቅላላ ጉድለት (overall deficit) እየሰፋ መጥቷል:: ይህ ጉድለት ከጠቅላላ የሀገር ውስጥ ምርት በ1973 ድርሻው 5 በመቶ ያህል የነበረው በ1977 ወደ 7.8 በመቶ አድጓል:: ይህንን ጉድለት ለመሸፈን በውጭ አገር ብድርና እርዳታ እንዲሁም በሀገር ውስጥ ባንክ ብድር በስፋት መጠቀም ግዴታ ነበር::

21. በ1976 እና በ1977 የታየው የምርት በተለይ ግብርና ምርት ቅነሳ፣ በመንግሥት ፋይናንስ ላይ ተጽእኖ አስከትሏል:: የውጭ አገር ንግድ ታክስ፣ የኤክሳይዝ ታክስ፣ ፋብሪካዎች ለመንግሥት የሚያደርጉት ፈሰስ፣ የገጠር መሬት መጠቀሚያ ክፍያ፣ የእርሻ ሥራ ገቢ ታክስ በዚህ ባቢያ ቀንሰዋል::

22. የ1977 ገቢ ከ1976 ጋር ሲነፃፀር የእርሻ ሥራ ገቢ በ14.9 በመቶ፣ የገጠር መሬት መጠቀሚያ ክፍያ 16.5 በመቶ፣ የውጭ አገር ንግድ ቀረጥ በ20 በመቶ ያህል ቀንሷል:: ለዚህም ቅነሳ ከውጭ አገር በሚገቡ ዕቃዎች ላይ የሚጣለው ቀረጥ በ10 በመቶ፣ ወደ ውጭ ከሚላኩ ዕቃዎች ቀረጥ በ23.4 በመቶ መቀነስ ምክንያት ሆኗል:: በተለይ ወደ ውጭ አገር ከሚላኩ ዕቃዎች የሚገኘው ቀረጥ መቀነስ ከቡና ሴስ ታክስ የሚገኘው ገቢ የ25.3 በመቶ ቅነሳ ጋር የተያያዘ ነው:: በጥቅሉ ይህ ሁኔታ ሊገኝ የሚችለውን የሀገር ውስጥ ገቢን በመቀነስ የልማት ፕሮግራሞችን እንዲሁም በድርቁ የተነሣ የመጣውን ተጨማሪ

ወጪያቸን ለመሸፈን መንግሥት በሀገር ውስጥ ብድር ላይ ይበልጥ ጥገኛ እንዲሆን ያደርጋል :: የተከበተው ጠቅላላ ጉድለት 950.4 ሚሊዮን ብር ሲሆን ይህንንም ለመሸፈን የመንግሥት የሀገር ውስጥ ብድር ከ1976 ጋር ሲነፃፀር ከ378.4 ሚሊዮን ብር ወደ 405 ሚሊዮን ብር ከፍ እንዲል ተገምቷል::

23. ከ1971 እስከ 1977 በዓመት በአማካይ በ8.7 በመቶ እድጌ የነበረው የመንግሥት የሀገር ውስጥ ገቢ፣ በ1978 የ1.0 በመቶ አካባቢ ቅነሳ እንደሚያሳይ ተተንብዩአል:: ለ1978 ገቢ መቀነስ ዋና ምክንያቶች ይሆናሉ ተብለው የተገመቱት ባለው የውጭ ምንዛሪ እጥረት ምክንያት ከፍተኛ ገቢ የሚያስገኙ ሸቀጦች እንደሚፈለገው እንዲሁም የመንግሥት ድርጅቶች የፋይናንስ ሁኔታ እየተዳከመ በመሄዱ ከድርጅቶች የሚገኘው የዘቀጠ ትርፍና የካፒታል ከፍያ በከፍተኛ መጠን እንደሚቀንስ በመገመቱ ነው:: በመሆኑም የ1978 ገቢ የታቀደ ውን መደበኛ ወጪ እንኳን ለመሸፈን ባለመቻሉ ከፍተኛ የበጀት ጉድለት እንደሚከሰት ተገምቷል::

24. በአገሪቱ ውስጥ ያለው የገንዘብ ክምችት /ከባንክ ውጭ የሚዘዋወር ኖቶችና ቅንበናሸቸ፣ በባንክ የተቀመጠ በቼክ የሚንቀሳቀስ ገንዘብና የቁጠባ ሂሳብ/ ከ1971 – 76 በዓመት በአማካይ 13 በመቶ ያህል በማደግ በ1976 መጨረሻ ላይ 3,383.7 ሚሊዮን ብር ደርሶአል:: በመሆኑም ከጠቅላላ የሀገር ውስጥ ምርት /በገበያ ዋጋ/ ያለው ድርሻ በ1971 23 በመቶ የነበረው በ1976 ወደ 33.8 ከፍ ብሏል:: ለዚሁ ዕድገት በዋና መንስዔ የሀገር ውስጥ ባንክ ብድር ከ1971 –76 ባሉት ዓመታት በአማካይ በዓመት በ15 በመቶ ያህል ማደጉ ነው:: የገንዘብ ክምችት ዕድገትን በቅርብ የሚወስነው የውጭ ምንዛሪ ክምችት (net foreign assets) በተጠቀሱት ዓመታት የ21 በመቶ ቅነሳ አሳይቷል::

	1971	1976	1977	የታየው ለውጥ/በመቶ/ 76/71	77/76
1. የውጭ ምንዛሬ ክምችት /የተጣራ/	451.5	136.4	232.2	-21.3	70.2
2. የሀገር ውስጥ ባንክ ብድር	2067.9	4092.2	4477.6	14.7	9.4
2.1 ለመንግሥት ግምጃ ቤት የተሰጠ	862.3	2293.4	2620.7	22.0	14.3
2.2 ለልማት ድርጅቶች የተሰጠ	1205.6	807.5	740.1	-	- 8.3
2.3 ለገንዘብ ድርጅቶች የተሰጠ	-	991.3	1116.8	-	12.7
3. ሌሎች	671.3	-844.9	-860.8	4.7	1.9
4. የገንዘብ መጠን	1848.1	3383.7	3849.0	12.9	13.7

25. በ1977ዓ ይኸው የገንዘብ ክምችት ዓደገ አዝማሚያ ቀጥሏል:: የዚህ ዓመት ሁኔታ ከ1976 ጋር ሲነፃፀር የገንዘብ ክምችት በ13.7 በመቶ አድጓል:: ምንም እንኳን በተገኘው የአስቸኳይ ጊዜ የጥሬ ገንዘብ ዕርዳታ የውጭ ምንዛሬ ክምችት ጭማሪ ቢያሳይም እንደ አለፉት ቅርብ ዓመታት ሁሉ ለክምችቱ ዕድገት መሠረቱ የሀገር ውስጥ ብድር በተለይ ለመንግሥት ግምጃ ቤት የሰጠው ብድር ዓደገ ነው:: የምርት ቅነሳ ከዚህም የአቅርቦት ችግር በሚታይበት ሁኔታ የሚከሰት የገንዘብ መጠን መስፋት ዘር ዘር በሆነ ይህ በልማት ድርጅቶች ጥሬና በሠርቶ አደሩ የመሸመት አቅም ላይ መንፀባረቅ አይቀርም:: በአሁኑ ወቅት በሀገሪቱ ያለው የዋጋ ሁኔታ ሲገመገም ይህንኑ አዝማሚያ ያመለክታል::

26. የአዲስ አበባ የቸርቻሮ ዋጋ መወዘኛ አጠቃላይ ቁጥሩ ከ1969 ወዲህ ዓመታዊ የገበያ ዋጋ ዕድገት መጠን እየቀነሰ መጥቷል:: በ1975 የገበያ ዋጋ በ3.8 በመቶ ያደገ ሲሆን፣ በ1976 አነስተኛ የሆነ የ0.3 በመቶ ቅነሳ አሳይቷል:: ለዚህ ቅነሳ አስተዋጽኦ ያደረገው በአዝዥ የምግብ ዋጋ መቀነስ ነው:: ይህም በ1975 የነበረው የተሻለ የገበሬ ምርት ሁኔታ ነፀብራቅ ሊሆን ይችላል:: ሆኖም የ1977 ዋጋ ሁኔታ ከ1976 ጋር ሲነፃፀር

አጠቃላይ የምርት ዋጋ መወዘኛ በ18 በመቶ አድጓል:: ለአጠቃላይ የምርት ዋጋ መወዘኛ ዕድገት ዋነኛ ምክንያት አጠቃላይ የግብ ዋጋ መወዘኛ በ24.9 በመቶ ማደግ ነው:: ለዚህ ዕድገት ደግሞ መነሻ የሆነው የእህል (cereals) ዋጋ በ69.8 በመቶ እና የጥራጥሬ ዋጋ 206.0 በመቶ ማደግ ነው:: ይህም የሚያመለክተው በሀገሪቱ በሰሜኑና በከበደት የተከሰተው ድርቅ በግብርና ምርት በተለይም የግብ እህል ምርት ላይ ያስከተለውን የነሳ ነፀብራቅ መሆኑን ነው:: እንደሚታወቀው የአዲስ አበባ አጠቃላይ የምርት ዋጋ መወዘኛ ከፍተኛ ድርሻ ያለው በግብ ዋጋ ይህ በግብ እህል ምርት አከማሚያ የሚወራ ስለሆነ የአጠቃላይ መወዘኛው እንቅስቃሴ ከግብ ዋጋ ጋር በቅርብ የተያያዘ ነው::

27. ይህ የዋጋ ንረት በተለይ ከሠርቶ አደሩ የገቢ መጠንና አንጻር በኢትዮጵያ የአባወራ ጥገኞች ብዛት (extended family) አንፃር ሲታይ አሁን ያለበት ደረጃ ሆነ የዕድገት መጠኑ ከፍተኛ ነው:: በአዲስ አበባና በሌሎች ዋና ዋና ከተሞች ከሚኖረው 81 በመቶ ያሆሉ ቤተሰቦች በወር ከ200 ብር በታች ገቢ ያላቸው መሆኑን በስታቲስቲክስ ጠቅላይ ጽ/ቤት የተደረጉ አንዳንድ ጥናቶች ይጠቁማሉ:: ከዚህ አንፃር የዋጋ ንረት ለሠርቶ አደሩ የኑሮ መሻሻል እንቅፋት እንደሚሆን መገንዘብ አያዳግትም::

28. በእርግጥ የአዲስ አበባ የምርት ዋጋ መወዘኛ የነፃ ገበያ ዋጋ ሁኔታን ብቻ የሚያንፀባርቅ ነው:: በመወዘኛው ውስጥ ከተጠቃለሉት የፍጆታ ዕቃዎች አንዳንዶቹ ከነፃ ገበያ ባነሰ ዋጋ በቀበሌ ሱቅ በለሚገዙ የዋጋ ንረት ተፅዕኖ ያነሰ ሊሆን ይችላል:: ሆኖም አሁን ባለው የአቅርቦት ችግር ምክንያት በቀበሌ ሱቅ በኩል ዕቃዎች በሚፈለገው ጊዜ መጠንና ዓይነት ስለማይገኙ የዋጋ ንረቱና የመሸመት አቅም መቀነስን አጠቃላይ ገጽታ በጉልህ አይለውጠውም::

29. የሀገር ውስጥ ምርት መቀነስ በግብ እህል አቅርቦት ብሎም በዋጋ አንጻር የውጭ ምንዛሪ የማፍራት ችሎታ ላይ ተንፀባረቆ አሳይ ተመልክቷል::በተለይ የውጭ ምንዛሪ የማፍራት ችሎታ መቀነስ ለኢኮኖሚ ዕድገት ዋና መሠረት የሆነው ኢንቨስትመንት ውስን ያደርገዋል:: የኢንቨስትመንት ውስንነት በበኩሉ የሰፊ ሥራ ዕድገት እንቅስቃሴ ይገታል:: ይህ ደግሞ የሀገሪቱ ኢኮኖሚን የሥራ ዕድል የመፍጠር አቅም በማዳከም በአሳሳቢ ሁኔታ ላይ የሚገኘውን የሥራ አጥነት ችግር ያባብሰዋል::

30. የገለጸ የሥራ አጥነትን ሁኔታ የሚያመለክት የተሟላና አስተማማኝ መረጃ ባይሆንም፣ አዝማሚያውን ለማሳየት በዋና ዋና ከተሞች የሚገኘው የሥራ ፈላጊዎች ምዝገባን መጠቀም ይቻላል። ለምሳሌ ከ1971 እስከ 1976 ባለው ጊዜ ውስጥ በሥራ ፈላጊነት የተመዘገቡት ብዛት በጠቅላላው 539,676 ገደማ ይደርሳል። የተሟላ ባይሆንም፣ ከኘላን ክትትልና ቁጥጥር መምሪያ ሪፖርት የተገኘ መረጃ እንደሚጠቁመው ከ1971–76 በተለያዩ ክፍላተ ኢኮኖሚ በቋሚነት ሊቀጠሩ የቻሉት ሥራ ፈላጊዎች ብዛት 149,883 ወይም ከተመዘገቡት 27.8 በመቶ የሚሆኑት ብቻ ነው። ለምሳሌ በ1977 በቋሚነት በተጨማሪ ያስፈልጋል ተብሎ የታቀደው የሰው ኃይል 33,249 ነበር። ነገር ግን በእውን በቋሚነት ሊቀጠሩ የቻሉት 21,191 ብቻ ናቸው። በጅምሩ በየዓመቱ በሥራ የሚሠማራው የሰው ኃይል ቁጥር ከሥራ አጥ ክምችት ጋር ሲነፃፀር ዝቅተኛ የመሆኑ በዚህ ላይ ከፊል ወይም ሥውር ሥራ አጥነት ሁኔታ ሲታከልበት የችግሩን አሳሳቢነትና ችግሩን ለማቃለል ደግሞ ገና ብዙ ጥረት መደረግ እንዳለበት መገንዘብ ይቻላል።

31. የኢኮኖሚ ግንባታን ለማፋጠን ለማስፈጸምና ለማስተዳደር የተመናከረ የኘላን፣ የሥራ አመራር ወይም የማኔጅመንት ሥርዓት መዳበር በቀላሉ የማይገመት ሚና ይጫወታሉ። በዚህ አንፃር የኢኮኖሚው ሁኔታ ሲታይ እንዳንዱ የአሠራር፣ የሥራ ቅንጅት በአጠቃላይም የማኔጅመንት ድክመቶች ጐልተው ይታያሉ። ያንንም ለገቢን የዚህ ድክመት ገንዘብ ተወሰደ የእርምት እርምጃ /ለምሳሌ የማኔጅመንት ኢንስቲትዩት መቋቋም/ የተወሰደ ቢሆንም ችግሩን ለማቃለል ገና ብዙ ጥረት ይጠበቃል።

32 በሌላ በኩል የአገሪቱ ታዳጊ ሀገር የበሽታና የኢኮኖሚ ልማት የሚወሰነው በሀገር ውስጥ ሁኔታዎች ብቻ ሳይሆን ከውጭ በሚመነጩ ዓለም አቀፍ የኢኮኖሚ ሁኔታዎችም ጭምር ነው። የኢትዮጵያ የልማት ወጪ የሚሸፈነው በአብዛኛው በውጭ አገር በሚደረግ ዕርዳታ ከመሆኑም በላይ የወጪና የገቢ ዕቃዎችና ገበያዎች ከጠቅላላ የሀገር ውስጥ ምርት ያላቸው ድርሻ ከፍተኛ /35 በመቶ አካባቢ/ በመሆኑ በዓለም ገበያ የሸቀጦች ዋጋ የብድሩና ወለድ ሁኔታዎች

በሀገሪቱ የሰሜት ገረት ላይ ከፍተኛ ተፅዕኖ እንደሚያደርግው የታወቀ ነው። በለሆነም በዕቅዱ ዘገቡት ወቅት የወደፊት የዕድገት አማራጮችን ለመወሰን ዓለም አቀፍ የኢኮኖሚ ሁኔታ በዕቅዱ ዘመን ምን እንደሚመስል በበኩሉ ኢኮኖሚው ላይ ሊያደርስ የሚችለውን ተፅዕኖ መያዝና በገሃድ ወክሎ ማገናዘብ አስፈላጊ ይሆናል።

33. እ.ኤ.አ. ከ1980–83 ባሉት ዓመታት የምርት ዕድገት ማዘቅዘቁ የሥራ አጥነት መበርከቱ የንግድ ገረቱ የታዳጊ አገሮች ወጪ ሸቀጦች በተለይ የእርሻና የማዕድን ውጤቶች ዋጋ መውረድ የሎሜ ካፒታሊስት አገሮች ከታዳጊ አገሮች የሚገዟቸው ሸቀጦች መጠን መቀነሱ የውጭ ብድር በተለይም ረዥም የክፍያ ዘመንና አነስተኛ ወለድ ያለው ብድር (Concessional Loan) መጠን መቀነስና የወለድ መናርና በዚህ ባሉይ የታዳጊ አገሮች የውጭ ዕዳ ማደግና የውጭ ክፍያ ሚዛናቸው መዛባት የዓለም አቀፍ ኢኮኖሚ ችግሮች ነበሩ። ይሁንና ከ1983 ወዲህ የዓለም ኢኮኖሚ የማንሠራራትና የዕድገት ፈር ይዟል። ከ1980 – 82 ባለፉት ዓመታት በአማካይ በዓመት 1.2 በመቶ ከ1983 ደግሞ በ2.1 በመቶ አድጎ የነበረው በ1984 በ4 በመቶ ያህል እንዳደረገ ተገምቷል። መንገራ የምርቱ ዕድገት የታየው በኢንዱስትሪ ልማት ወደፊት በገፉ አገሮች ነው። በዓለም የገንዘብ ድርጅት ሪፖርት1/ መሠረት በኢንዱስትሪ የበለጸጉ አገሮች በ1984 የ5.0 በመቶ ዕድገት አስመዝግበዋል። በ1983 4.9 በመቶ የነበረው የንግድ ገረት በ1984 ወደ 4.1 በመቶ ዝቅ ብሏል።

34. የዓለም አቀፍ የምርት ማንሠራራትና ዋጋ በዓለም ንግድ ላይ ተንፀባርቋል። በ1982 የ2.5 በመቶ ቅነሳ ያሳየው በ1983 በ2.0 በመቶ ያደረገው የዓለም ንግድ መጠን በ1984 ዕድገቱን በማጠናከር በ9.0 በመቶ አድጓል። ይህም በዋና ዋና ሸቀጦች ሲታዩ የእርሻና የማዕድን ውጤቶች ንግድ በያንዳንዳቸው በ5.0 በመቶ ሲያድጉ የተፈበረኩ ሸቀጦች ንግድ ደግሞ የ12.0 በመቶ አድጓል። በነዳጅ ደግሞ ንግድ በ1984 በ6.5 በመቶ

1/ International Monetary Fund IMF Survey, April 29, 1985.

አሳይቷል:: በሌላ በኩል ደግሞ የታዳጊ አገሮች የወጪና የገቢ ንግድ ዋጋ የሥርታ (Terms of Trade) በ1982 እና በ1983 እንደቅደም ተከተሉ የ2.3 በመቶና የ2.9 በመቶ ቅነሳ ካሳየ በኋላ በ1984 መጠነኛ መሻሻልን አሳይቷል:: የሥርታው መሻሻልና ታዳጊ አገሮች በወሰዱት ከፍተኛ የገቢ ንግድ ቅነሳ እንጂ የውጭ ንግዳቸው በማደጉ ምክንያት የተገኘ ሲሆን ሂሳብ ጉድለታቸው በ1981 ከነበረበት 113 ቢሊዮን የአሜሪካን ዶላር በ1984 ወደ 38 ቢሊዮን ዶላር ዝቅ ብሏል:: ከ1982 ጀምሮ የታየው የነዳጅ ዋጋ ቅነሳ ነዳጅ አምራች ባልሆኑ አገሮች የውጭ ክፍያ ሚዛን ላይ ተንፀባርቋል::

35. በኢንዱስትሪ የበለፀጉ ሀገሮች የኢኮኖሚ እንቅስቃሴ የመሻሻል አዝማሚያውን በመቀጠል በ1985 እና በ1986 በዓመት በአማካይ በ3 በመቶ እንደሚያድግ ሲገመት በዚህም ማንሰራራት ምክንያት የነዳጅ ዘይት ላኪ ያልሆኑ ታዳጊ ሀገሮችም ዕድገት በተጠቀሱት ዓመታት የተሻለ እንደሚሆን ይጠበቃል:: በዋጋ ረገድ በሌሎች ሀገሮች የታየው መሻሻል በመቀጠል በ1985 ወደ 4 በመቶ በ1986 ደግሞ ወደ 3¾ በመቶ እንደሚቀንስና የታዳጊ ሀገሮችም የዋጋ ንረት በ1984 ከነበረበት 38 በመቶ በ1986 ወደ 22.5 በመቶ እንደሚወርድ ይገመታል::

36. በዓለም የገንዘብ ድርጅት የመካከለኛ ዘመን የኢኮኖሚ ትንበያ መሠረት እንዳንዱ የፖሊሲ እርምጃዎችን ግብ ተከበያቸው እንደሚወስዱ ታሳቢ በማድረግ የሌሎች ሀገሮች እስከ 1990 ባለው ጊዜ በዓመት በአማካይ ከ3 በመቶ በበለጠ ሊያድጉ እንደሚችሉ ይገመታል:: ይህም ሁኔታ በታዳጊ ሀገሮች የወጪ ንግድ /የዋጋ ንረት ሳይታከልበት/ ላይ ከ5 – 6 በመቶ የሆነ ዕድገት እንደሚያስከትልና የሚያገኙትም ብድር መጠን የተሻለ እንደሚሆን ስለሚገመት የነዚህ ሀገሮች አጠቃላይ የሀገር ውስጥ ምርት በዓመት በአማካይ የ4¾ በመቶ ዕድገት እንደሚያሳይ ይጠበቃል:: ቀደም ብሎ እንደተገለጸው የበለፀጉ ሀገሮች እንደታሰበው የፖሊሲ ለውጥ ካላደረጉ ወይም የሚያደርጉት ለውጥ ካልተሳካ የምርት ዕድገታቸው ከ1987 – 90 ባለው ጊዜ በዓመት በአማካይ 2 በመቶ ብቻ እንደሚሆን ይገመታል:: ይህም በነዚህ ሀገሮች የወለድ መጠንን የሥራ አጥነትን የሚያስከትለውን

ችግርን የሚያስከትል ይሆናል ። በዚህም አነስተኛ የዕድገት ትንበያ መሠረት የታዳጊ ሀገሮችም ዕድገት በ2.5 ፐርሰንት ነጥብ እንደሚቀንስ ይገመታል ።

37. ከዚህ በላይ ከቀረበው አጠቃላይ የሀገሪቱ የኢኮኖሚ ሁኔታ ገምገማ ለኢኮኖሚ ግንባታ መፋጠን እንቅፋት የሆኑ መሠረታዊ ችግሮችን መገንዘብ ይቻላል ። ከእነዚህም መካከል ዋናዎቹ የምርታማነት ዝቅተኛነት፣ የቁጠባና የክምችት አነስተኛነትና የውጭ ምንዛሪ ማፍራት አቅም ደካማነት ሲሆኑ ከእነዚህ የኢኮኖሚ መዋቅራዊ ችግሮች የሚመነጩ፣

1. የምግብ እህል እጥረት
2. አዳዲስ የማምረቻ ተቋማት የማቋቋም አቅም ውስንነት
3. የተፈጥሮ ሀብት እንክብካቤና ልማት ዝቅተኛነትና አጠቃቀም ጉድለት
4. የኢንዱስትሪ ጥሬ ዕቃዎች ጥረት
5. የምርት ማሳደጊያዎች አቅርቦት ውስንነት
6. ድርቅ
7. ወደ ውጭ የሚላኩ ሸቀጦች ውስንነትና የውጭ ምንዛሪ እጥረት
8. የሥራ አጥነት ችግር

38. በአሁኑ ጊዜ እነዚህ ችግሮች ድርቅ ባስከተለው የግብርና ምርትና የጠቅላላ የሀገር ውስጥ ምርት፣ የሀገር ውስጥ ቁጠባ፣ የሀገር ውስጥ ገቢ፣ የውጭ ምንዛሪ ቅነሳና የዋጋ ንረት ምክንያት ተባብሰው ይገኛሉ ። እርግጥ እነዚህን ችግሮች ለማቃለል በ1977 እያሉ እርምጃዎች ተወስደዋል ። በተለይ ድርቅ ያስከተላቸውን ችግሮች ለመቋቋም ኢሠፓና አብዮታዊ መንግሥት ከወሰዷቸው እርምጃዎች መካከል በሀገር አቀፍ ደረጃ ሀብትን ለማንቀሳቀስ፣ መሠረታዊ ቁሳቁሶችን በቁጠባ ለመጠቀም፣ ከአቅም በላይ የመኖር ባሕላዊ ዝንባሌዎችን ለማስቀረትና እንዲሁም ተማሪዎችንና ሠራተኞችን በመስክ ማቋቋም ፕሮግራም ለማሳተፍ የተወሰዱት እርምጃዎች የሚጠቀሱ ናቸው ። በዚህም መሠረት ማንኛውም ኢትዮጵያዊ ዜጋ በወገኖቹ ላይ የደረሰውን ችግር በመቋቋም እንዲሳተፍ ለማድረግ የሚያስችል ልዩ የገንዘብ መዋጮ አዋጅ ወጥቶ በተግባር እየተተረጎመ ሲሆን፣ ነዳጅና ተሽከርካሪዎችን

በቁጠባና በቅልጥፍና ለመጠቀም የሚያግዙ መመሪያዎችም በሥራ ላይ ውለዋል ። በተጨማሪም ልዩ የሥራ ዘመቻ ፕሮግራም በማዘጋጀት የከፍተኛ ትምህርት ተማሪዎችና ሠራተኞች በመስክ ማቋቋም ተግባር ተካትፈዋል ። ከተካሄደው ሥራ ለመረዳት እንደሚቻለው፣ በሕዝብ ሠፈራ ቦታዎች መጠለያዎችንና ሌሎች የኮንስትራክሽን ሥራዎችን በመሥራት ረገድ የሥራ ዘመቻው አበረታች ውጤቶችን እያስገኘ ነው ።

39. በ1978 የሀገሪቱ የኢኮኖሚ እንቅስቃሴ መሻሻል እንደሚያሳይ ይገመታል ። ሆኖም በ1978 ይገኛል ተብሎ የሚጠበቀው የ13.8 በመቶ የምርት ዕድገት በ1976 እና በ1977 በተከታታይ ቀንሶ የነበረው የምርት መጠን ላይ የተሰላ በመሆኑ ከፍተኛ ሊመስል ቢችልም የሚያስገኘው ውጤት በአጠቃላይ ምርት እንዲያንሰራራ ከማድረጉ የሚያልፍ አይሆንም ። ለ1978 የተተነበየው የግብርና ምርት ከ1975 ጋር ሲነፃፀር በ2.3 በመቶ ያነሰ ሲሆን፣ የምግብ እህል ምርት ደግሞ በ11.6 በመቶ ያነሰ ነው ። ስለዚህ የምግብ እህል ጥረትን ሙሉ በሙሉ የሚያቃልል አይሆንም ። የወጪ ንግድ ምርቶች አቅርቦት ሁኔታ እንደሚሻሻል ቢገመትም የውጭ ምንዛሪ እጥረት የሚቃለል አይመስልም ። ይገኛል ተብሎ የሚጠበቀው የሀገር ውስጥ ገቢ መደበኛ ወጪን እንኳን የሚሸፍን ስለማይሆን የሚከሰተውን የበጀት ጉድለት ለመሸፈን የሚያስፈልገው የሀገር ውስጥ ብድር የገንዘብ መጠንን በማስፋት በተለይ የምርት እጥረት በሚታይበት ወቅት የዋጋ ንረትን ሊያስከትል እንደሚችል ይገመታል ። በአጠቃላይ ከላይ የተዘረዘሩት ችግሮች በታየው መሠረት በ1978 በሚጠበቀው የኢኮኖሚ ሁኔታ መሻሻል ሙሉ በሙሉ የሚቃለሉ አይሆኑም ። ስለዚህ የሚዘጋጀው የ1979 – 81 የሦስት ዓመት ዕቅድ ኢኮኖሚውን መልሶ በማቋቋምና የዕድገት ፈር በማስያዝ ከላይ የተጠቀሱትን የኢኮኖሚ ችግሮች በማቃለል ላይ ያተኮረ መሆን ይኖርበታል ።

ሠ. በ1979 – 1981 የሦስት ዓመት ዕቅድ የሚተበረበረው አጠቃላይ ዓላማዎችና ስልቶች

1. የልማት ዕቅድ ዓላማዎች በአብዛኛው በተደረሰበት አጠቃላይ የልማት ደረጃ ይወሰናሉ ። በከፍተኛ የልማት ደረጃ ላይ በሚገኙ ሀገሮች የሕዝቡ ምርምር ዐቢይ ዓላማ ሊሆን ቢችልም፣ ከእጅ ወደ አፍ ■ሆነ የምርት ደረጃ ላይ በሚገኙ ሀገሮች ግን የምግብ ምርትን ማሳደግና መሠረታዊ ፍላጎቶችን ማሟላት ከሁሉም ቀዳሚ ሥፍራ ይሰጠዋል ። በዚሁ መሠረት ይህ የሚዘጋጀው የሦስት ዓመት ዕቅድ በመጀመሪያ ደረጃ ትኩረት የሚያደርገው የምግብ እህል እጥረትን ለማቃለል በሚያስችሉ እርምጃዎች ላይ ያተኮረ ነው ።

2. በአጠቃላይ የሦስት ዓመቱ ዕቅድ በአንድ በኩል የአሥር ዓመቱ መሪ ዕቅድ አካል እንደመሆኑ መጠን ዋና ዕቅዱን ዓላማዎች በከፊል ተግባራዊ የሚያደርግ ሲሆን፣ በሌላ በኩል ደግሞ ኢኮኖሚውን ወልቦ በማቆየትና የዕድገት ፊር በማስያዝ ወቅታዊ የኢኮኖሚና ማኅበራዊ ችግሮችን ለማቃለል የተለጠነ ነው ። በመሆኑም ዓላማዎቹ የተቀየሱት በአሁኑ ጊዜ ትኩረት በሚታዩት ወደፊትም እንደሚቀጥሉ በተገመቱት አበይት ችግሮችና እንዲሁም በረጅም ጊዜ ወደረገ ባላቸው ጥረቶች ላይ በመመሥረት ነው ።

ሠ.1 ዓላማዎች

1ኛ/ የምግብ እህል ምርትን ማሳደግ

3. በአጠቃላይ የሕዝቡ የምግብ አቅም ዝቅተኛ በመሆኑ፣ ሀገሪቱ በምግብ እህል አቅርቦት ረገድ ያለባት የውጭ ጥገኝነት የመገበስ አዝማሚያ እያሳየ የመጣ መሆኑና በተለይም በ1976 እና በ1977 ድርቅ ባስከተለው ችግር ምክንያት ከፍተኛ የምግብ እህል እጥረት በመከሰቱ ይህን መሠረታዊ ምርት በማሳደግ የሕዝቡን የምግብ ፍላጎት ማሟላት፣ የተፈጥሮ ሆነ ሌላ ችግር በሚደርስበት ጊዜ የሚፈጠረውን የምግብ እጥረት ለመቋቋም የሚያስችል መጠባበቂያ የእህል ክምችት እንዲኖር ማድረግና በአጠቃላይ "በምግብ ራስን መቻል" የሚለውን የአሥር ዓመቱ መሪ ዕቅድ ዓላማ በከፊል ተግባራዊ ማድረግ የዚህ የሦስት ዓመት ዕቅድ ቀዳሚ ዓላማ ነው ።

2ኛ/ የውጭ ምንዛሪ ግኝትን ማስፋት

4. የሀገሪቱ የውጭ ምንዛሪ የማፍራት አቅም በጥቂት የግብርና ውጤቶች ላይ የተመሠረተ በመሆኑ በላይ የእነዚሁ ውጤቶች ዓመታዊ የምርት መጠንም አነስተኛ በመሆኑ በየጊዜው የሚከሰተው የውጭ ምንዛሪ እጥረት በሀገሪቱ የኢኮኖሚና የበጀት ሥርዓት እንቅስቃሴ ላይ ያለው ገቺነት በየዓመቱ እየጐላ መጥቶአል :: ሀገሪቱ የውጭ ገበያዎችን እየተረጠች የኢኮኖሚያዊና ማኅበራዊ ዕድገትዋን ለማራመድ የሚያስፈልጋትን የውጭ ምንዛሪ ከአስተማማኝ ምንጭ ለመሠረት የውጭ ንግድ በጥቂት የግብርና ውጤቶች በተለይ በቡና ላይ ያለውን ጥገኝነት መቀነስና የሌሎች የእንስሳትና የእንስሳት ውጤቶች፣ የማዕድን ውጤቶች፣ የፋብሪካ ውጤቶች የሚያበረክቱትን ድርሻ ማሳደግና የውጭ ንግድ መሠረትን ማስፋት ያስፈልጋል :: ስለዚሁ በሦስት ዓመቱ ዕቅድ ዘመን በተለይ የሀገሪቱን የውጭ ምንዛሪ የማፍራት አቅም ማሳደግና በአጠቃላይም የውጭ ምንዛሪ ግኝት ማስፋት ላይ የሚተኮርበት ዓላማ ይሆናል ::

3ኛ/ ድርቅንና የሚያስከትላቸውን ችግሮች ለመቋቋም የተጀመረውን ጥረት በከፍተኛ ደረጃ መቀጠል

5. ድርቅ ባስከተለው ተፅዕኖ ምክንያት በ1976 እና በ1977 እጅግ ከባድ የእንስሳት እልቂት ደርሶአል :: በሀገሪቱ ታሪክ በተለያዩ ዘመናት ከፍተኛ እልቂት ያስከተሉ ድርቆች ተከስተው እንደነበርም የታወቀ ነው :: የሚያስከትለው ችግር በፊት ይነስ ይብዛ እንጂ የሀገሪቱ አንዳንድ ክፍሎች ከድርቅ ችግር ነፃ የሆኑበት ጊዜ ትንሽ ነው :: የድርቅ ምክንያቶች በርካታ ቢሆኑ ዋናዎቹ የመሬት የዕፅዋት ልባስ መራቆትን፣ የተባባሰ የመሬት የደን አጠቃቀምንና የበረሀ መዛመትን ያጠቃልላሉ :: በ[illegible] ድርቅ በየጥታ በ[illegible] የሚደርሰው ችግር በስፋቱ፣ በተደጋጋሚነቱና በየሬ መዘዙ እጅግ ከፍተኛ መሆኑ የሚያጠያይቅ አይደለም :: ስለዚሁ ድርቅን ለመቋቋምና ለችግሩ ዘላቂ መፍትሔ ለመስጠት የሚያስችሉ የመስኖ ልማት፣ የደን ልማት፣ የአፈርና ውሃ ጥበቃና የሠፈራ ፕሮግራሞች የሦስት ዓመት ዕቅድ ዓቢይ ዓላማዎች ይሆናሉ ::

4ኛ/ <u>በሽሌስት የምርት ግንኙነትን ማዳበርና ማጠናከር</u>

6. እስካሁን በሽሌስት የምርት ግንኙነትን ለማስፋፋትና ለማጠናከር በየሳሉ ጽዲገጠት ጥረት ተደርጓል :: ይሁንና በአሁኑ ጊዜ በገጠርም ሆነ በከተማ የተቋቋሙት የአምራቾች የሕብረት ሥራ ማኅበራት ቁጥር አነስተኛ ከመሆኑም በላይ በዙዎቹ በአደረጃጀትና በአመራር በኩል በርካታ ችግሮች ገጥሞአቸዋል :: በተጨማሪም መንግሥታዊ ድርጅቶች የአስተዳደርና የማኔጅመንት ድክመቶች ይታዩባቸዋል :: ስለዚህ በተለይ የአምራቾች የኅብረት ሥራ ማኅበራትን በጥራትና በብዛት ለማቋቋምና ለማጠናከር መንግሥታዊ ድርጅቶችን አመራርና የሥራ ቅልጥፍና ለማሻሻልና እንዲሁም በየኢኮኖሚ መስኩ ያላቸውን ድርሻ ለማሳደግ የተጀመረው ጥረት በተጠናከረ መንገድ ይቀጥላል ::

5ኛ/ <u>የሥራ ስምሪት ዕድልን ማስፋፋት</u>

7. ሀገሪቱ ካሉባት አሳሳቢ ችግሮች አንዱ በከተሞች ያለው የግልጽ ሥራ አጥነት መጠን ከፍተኛ መሆን ነው :: ይህ ችግር በተለይ የሁለተኛ ደረጃ ትምህርታቸውን ባጠናቀቁ ግለሰቦች ላይ ፀንቶ ይገኛል :: ሥራ አጥነት የገቢ ክፍፍል መዛባትን፣ የሀብት መባከንንና የገበያ ጥበትን በእነዚሁም ምክንያት የልማት ወገታትንና ሌሎች ኢኮኖሚያዊ ድክመቶችንና ቀውሶችን የሚያመለክት ቢሆን ለተለያዩ ማኅበራዊ ችግሮች መንስዔ በመሆን ዓይነተኛ ሥፍራ ይዞ ይገኛል :: ስለዚህ በሦስት ዓመቱ ዕቅድ ዘመን ለዚህ ዐቢይ ችግር ደረጃ በደረጃ መፍትሔ የማስገኘት ጥረት ትኩረት የሚሰጠው ይሆናል ::

6ኛ/ <u>የማኅበራዊ ኑሮ ችግሮችን ማቃለል</u>

8. የዚህ ዓላማ ይዘት አሳዳጊ ያጡ ሕፃናትን፣ አካለስንኩላንን፣ ቦዘኔነትን፣ ዝሙት አዳሪነትና ማይምነት መሰሉትን የማኅበራዊ ኑሮ ችግሮች ለማስወገድ

የተጀመረውን ጥረት በማጠናከርና በተፈጥሮና በሰው ሠራሽ ጉዳት የደረሰባቸው ሀገሮችን መልሶ ማቋቋም ነው ። በተጨማሪም በአሁኑ ጊዜ በከተሞች ያለው ከፍተኛ የመኖሪያ ቤት ችግር ለተረጋጋ የገጠሩ የቤተሰብ ሕይወት እንቅፋትና ለማኅበራዊ ኑሮ ችግሮች መከሰት መንስዔ ሊሆን ከመቻሉም ሌላ በሠራተኛ ምርታ ማነት ላይ በቀላሉ የማይገመት ተፅዕኖ ሊያደርግ የሚችል ስለሆነ በሦስት ዓመት ዕቅዱ ዘመን የመኖሪያ ቤት ችግርን ለማቃለል የሚደረገው ጥረት በተጠናከረ መንገዱ መቀጠሉ የተለየ ትኩረት የሚሰጠው ይሆናል ።

7ኛ/ <u>የግብርና ምርምርና ሥርፀትን ማጠናከር</u>

9. የሀገሪቱ ኢኮኖሚ አስተማማኝና የማያቋርጥ ዕድገት ሊኖረው የሚችለው ሳይንሳዊ ምርምር ሲስፋፋና በዚህም በመመሥረት ቴክኖሎጂ መፍጠር ችሎታ ሲገነባ ነው ። በኢትዮጵያ ተጨባጭ ሁኔታ ይህ ተግባር የብሔራዊው ኢኮኖሚ መሠረት ለሆነው የግብርና ክፍለ ኢኮኖሚ ቅድሚያ የሚሰጥ መሆን ይኖርበታል ። በዚህ መሠረት የግብርና ምርምር የዕፅዋት በሽታንና ድርቅን ለመቋቋም የሚችሉ የእህል ዘርያዎችንና የተሻሻሉ የእንስሳት ዘሮችን በማስገኘትና በማባዛት ጥረቶች ላይ ያተኮረ ይሆናል ። በአጠቃላይ የግብርና ምርምር በማቋቋምና በማስፋፋት፣ ተመራማሪዎችን በብዛትና በጥራት በማፍራት፣ ለምርምር ሥራ አስፈ ላጊ የሆኑ ነገሮችን በማሟላት፣ ከውጭ አገር የምርምር ድርጅቶች ጋር ግንኙነትና ትብብርን በመፍጠር የግብርና ምርምርና ሥርፀትን ለማጠናከር ጥረት ይደረጋል ።

ሠ.2 <u>ስልቶች</u>

10. ከላይ የተጠቀሱትን አጠቃላይ ዓላማዎች ተግባራዊ ለማድረግ የሚ ከተሉት ዋና ዋና ስልቶች ተቀይሰዋል ።

1. የተዘረዘሩትን አጠቃላይ ዓላማዎች በሙሉ ተግባራዊ ለማድረግ ብሔራዊ ቁጠባንና ኢንቬስትመንት በተለይ ምርታማ ኢንቬስትመንትን ማሳደግ፣ ምርታማነትን ከፍ ማድረግና በአጠቃላይም የኢኮኖሚውን የማምረት አቅም ማሳደግ ።

2. <u>የምግብ እህል ምርትን ለማሳደግ</u>

- የግብርና ምርት ማሳደጊያዎችን አቅርቦት ማሻሻል
- በግብርና ዘዴ የሥልጠና ፕሮግራም ማካሄድ
- የአነስተኛ መስኖ ልማት ሥራ በስፋት እንዲቀጥል ማድረግ
- የግብርና ምርትን የሥርጭትና ግብይት ሥርዓት ማሻሻል

3. <u>የውጭ ምንዛሪ ግኝትን ለማስፋት</u>

- ለውጭ ገበያ የሚቀርቡትን ነባር ምርቶች መጠንና ጥራት ማሳደግና ማሻሻል
- የማዕድን ውጤቶችን ለውጭ ገበያ ማቅረብ
- ሰፊ የሆነውን የሀገሪቱን የእንስሳት ሀብት በማልማት እንስሳትና የእንስሳት ውጤቶች በውጪ ገበያ ያላቸው ድርሻ በከፍተኛ ደረጃ ማሳደግ
- በተለይ የፕሮጀክት አዘገጃጀት አቅምን በማጠናከር የውጭ ብድርና ዕርዳታ ግኝትንና የመጠቀም ችሎታን ማዳበርና ማሻሻል
- ከውጭ የሚመጡ ሸቀጦችን፣ ለምሳሌ ጨዉ፣ ከናፍ፣ ተምባሆና ሌሎችም በተቻለ መጠን በሀገር ውስጥ ምርት መተካት

4. <u>ድርቅንና የሚያስከትላቸውን ችግሮች ለመቋቋም</u>

- በየአካባቢው በተለይ በተደጋጋሚ ድርቅ በሚከሰትባቸው ክፍላተ ሀገር የበረሀ አየር ጠባይ ሊያቆሙ የሚችሉ ዛፎችን በመትከል የደን ልማት ሥራ በተጠናከረ ሁኔታ መቀጠል፤
- በተፈጥሮ ሊያቆጠቁጡ ሊያገግሙ የሚችሉ አካባቢዎች መከለልና መንከባከብ
- ለሠርቶ አደሩ ሕዝብ የደንን ጥቅምና የደን መጨፍጨፍ የሚያስከትለውን ጉዳት በማስረዳት የደን መንከባከብና የዛፎች ተከላ ዘዴ በማስተማር በአጠቃላይ የደን ልማት የሕዝቡ ተግባርና ባሕል እንዲሆን ማድረግ
- የአፈርና የውሃ ጥበቃ ሥራ በተጠናከረ መንገድ እንዲቀጥል ማድረግ
- የሠፈራ ፕሮግራምን ማካሄድ
- የመስኖ ልማት ሥራን ማካሄድ

5. <u>የበሽሌበት የሥራ ግንኙነትን ለማቃበርና ለማጠናከር</u>

- የገበሬዎችንና የዕደ ጥበብ ባለሙያዎችን የአምራቾች የኅብረት ሥራ ማኅበራትን ማቋቋምና ማጠናከር
- የአገልግሎት የኅብረት ሥራ ማኅበራትን ማቋቋምና ማጠናከር
- በየክፍላተ ኢኮኖሚው ውስጥ የመንግሥት ድርሻን ማሳደግ
- ገበሬው አመቺ በሆነ ቦታ በመንደር ተሰባስቦ እንዲኖር ማድረግ
- ዘላኑን ሕብረተሰብ በማኅበር ተደራጅቶ በተወሰነ ቦታ ሰፍሮ የግብርና ሥራን እንዲለማመድ ማድረግ
- ሰፊው ሕዝብ በድርጅቶቹ አማካይነት በልማት ሥራ እንዲሳተፍ ማድረግ

6. <u>የሥራ ስምሪት ዕድልን ለማስፋፋት</u>

- በየክፍለ ኢኮኖሚው በተቻለ መጠን በሰው ኃይል በበለጠ ለመጠቀም የሚያስችሉ ቴክኖሎጂዎችን መርጦ ሥራ ላይ ማዋል
- የዕደ ጥበብና አነስተኛ ኢንዱስትሪን በማስፋፋት የሥራ ዕድል እንዲፈጠር ማድረግ
- የውጭ ኢንቬስትመንት /የጋራ የልማት ማኅበር/ የኢኮኖሚውን የማምረት አቅም ለማሳደግና የሥራ ስምሪት ዕድል ለመፍጠር ስለሚያስችል የጋራ ልማት ማኅበር አዋጁን ተግባራዊ ማድረግ

7. <u>ማኅበራዊ የኑሮ ችግሮችን ለማቃለል</u>

- ከሕዝባዊና መንግሥታዊ ድርጅቶች ጋር በመተባበር ዝሙት አዳሪዎችና ቦዘኔዎችን በተሟላ ሥልጠና በማብቃት በምርት ሥራ እንዲሠማሩ ማድረግ
- ያሉትን የአካል ስንኩላን ማሠልጠኛ ተቋሞችን በማጠናከር አካለ ስንኩላን በምርት ተግባር እንዲሠማሩ ማድረግ

- በተፈጥሮና በሰው ሠራሽ ችግር ምክንያት ያለ አሳዳጊና ሰብሳቢ ለቀሩ ሕፃናትና ወጣቶች ተገቢውን እንክብካቤ መስጠት።
- ግለሰቦችና የቤት ሕብረት ሥራ ማኅበራት በመኖሪያ ቤት ሥራ በሰፊው እንዲሳተፉ ማበረታታት። ለዚህም አስፈላጊውን የቴክኒክና የፊናንስ ድጋፍ መስጠት
- የቤት መሥሪያ ዕቃዎች የዋጋ ንረት በተቻለ መጠን መግታት
- ለቤቶች ሥራ እንቅስቃሴ አመቺ ያልሆኑትን የቦታ አሰጣጥ ሥርዓቶች፣ የባንክ ብድር ደንቦችና ሥርዓቶች እንዲሻሻሉ ማድረግ
- በመንግሥት በየደረጃው የሚሠሩት ቤቶች ቁጥር እንዲጨምር ማድረግ

8. <u>የግብርና ምርምርና ሥርፀትን ለማጠናከር</u>

- የግብርና ምርምር ተቋሞችን ማደራጀትና ማስፋፋት
- ተመራማሪዎችን በብዛት ማፍራት
- ከውጭ የምርምር ድርጅቶች ጋር ግንኙነትና ትብብርን መፍጠር

መ. <u>የጠቅላላ የሀገር ውስጥ ምርት ዕድገት</u>

የተቀናጀና ተግባራዊ ሊሆን የሚችል ዕቅድ ለማዘጋጀት ልዩ ልዩ ሁኔታዎችን ታሳቢ በማድረግ በዕቅዱ ዘመን የሚኖረውን የዕድገት ሁኔታና አጠቃላይ የኢኮኖሚ ገጽታ አስቀድሞ መተንበይ እንደሚያስፈልግ የታወቀ ነው። ስለሆነ የ1979–81 የሦስት ዓመት ዕቅድን ለማዘጋጀት እንዲረዳ በዚህ ክፍል ውስጥ ባለፉት ቅርብ ዓመታትና በአሁኑ ወቅት የተከሰቱትን የኢኮኖሚ ሁኔታ አዝማሚያዎችን፣ የአሥር ዓመት መሪ ዕቅድና የሦስት ዓመት ዕቅድ አጠቃላይ ዓላማዎችን መሠረት በማድረግ አራት አማራጭ የጠቅላላ የሀገር ውስጥ ምርት የዕድገት መጠኖች በየክፍለ ኢኮኖሚው ከሚጠይቁት የምርት ዕድገት መጠን፣ ከሚያስከትሉት ጠቅላላ የኢንቨስትመንት ፍላጎትና የሀገር ውስጥ ቁጠባ ደረጃ እንዲሁም በውጭ ክፍያ ሚዛን ከሚያደርሱት ተፅዕኖ አንፃር ከተተነተኑ በኋላ ተግባራዊ ሊሆን ይችላል ተብሎ የተመረጠው አማራጭ ኢኮኖሚው አማካይ ዓመታዊ የዕድገት መጠንና በዚሁም ባሉ የሚከተለው አጠቃላይ የኢኮኖሚ ገጽታ ቀጥለው በቀረቡት ሠንጠረዦች ተመልክቷል።

የተመረጠው የጠቅላላ የሀገር ውስጥ ምርት አማካይ ዓመታዊ የዕድገት መጠን 4.67 በመቶ ሲሆን፣ በየዓመቱ ሲታይ ደግሞ ጠቅላላ የሀገር ውስጥ ምርት በ1979 በ4.24 በመቶ፣ በ1980 በ4.73 በመቶና በ1981 ደግሞ በ5.06 በመቶ እንደሚያድግ ተገምቷል። በ1976 እና በ1977 በደረሰው ከፍተኛ ድርቅ ባሉ ጠቅላላ የሀገር ውስጥ ምርት በነዚሁ ዓመታት በተከታታይ በ3.66 በመቶና በ6.46 በመቶ የቀነሰ መሆኑ የሚታወቅ ሲሆን፣ በ1978 ግን ኢኮኖሚው በከፍተኛ መጠን በማንሰራራት በ13.79 በመቶ እንደሚያድግ የተገመተ በመሆኑ ለ1979–1981 የዕቅድ ዘመን የታቀዱት የዕድገት መጠኖች አነስተኛ እንዳልሆኑና ተግባራዊነታቸው ከፍተኛ ጥረት እንደሚጠይቅ ግልጽ ነው። በመሆኑ አጠቃላይ የዕድገት መጠኑ እውን የሚሆነው የግብርና ክፍለ ኢኮኖሚ ምርት ሲያድግ የ4.1 በመቶ፣ የኢንዱስትሪ ክፍለ ኢኮኖሚ ምርት የ5.6 በመቶና የአገልግሎት ክፍላተ ኢኮኖሚ ምርት ደግሞ የ4.9 በመቶ አማካይ ዓመታዊ ዕድገት ያገኙ እንደሆነ ይሆናል።

የተጠቀሰው የበጤራ ፬ ኢኮኖሚ የዕድገት ዘመን እውን ለማድረግ ባጠቃላይ በሦስቱ ዓመት ዕቅድ ዘመን ውስጥ የ5.5 ቢሊዮን ብር ጅሬ ኢንቨስትመንት መደረግ እንዳለበት ተገልጿል። ይህንን የኢንቨስትመንት መጠን ለማሟላት ሊደረግ የሚቻለው የሀገር ውስጥ ቁጠባ ለሦስቱ ዓመት ባጠቃላይ 2.13 ቢሊዮን ብር ብቻ እንደሚደርስ ስለተገመተ በተጨማሪ 3.4 ቢሊዮን ብር የሚሆን የተጣራ የውጭ አገር ብድርና ዕርዳታ መገኘት ይኖርበታል። በተለይ የሀገር ውስጥ ቁጠባ መደረግ ካለበት የኢንቨስትመንት መጠን አንፃር ሲታይ ዝቅተኛ በመሆኑ በሦስቱ ዓመታት ከሚገኘው ጠቅላላ ተጨማሪ ምርት 15 በመቶው መቆጠብ ስለሚኖርበት ይህንኑ እውን ለማድረግ ጠንካራ የፖሊሲ እርምጃዎችን መውሰድ ይጠይቃል።

ጠቅላላ የሀገር ውስጥ ምርት በ[illegible] ክፍለ ኢኮኖሚ

በ1973 በ[illegible]ት ዋጋ

/1979 – 1981/

ክፍለ ኢኮኖሚ	የምርት ዋጋ – በሚሊዮን ብር						የዕድገት መጠን – በመቶ					
	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1976	1977	1978	1979	1980	1981
ሀ. ዕቃ አምራች ክፍለ ኢኮኖሚ	5228.9	4625.0	5549.7	5775.1	6040.8	6341.[illegible]	-6.19	-11.55	20.00	4.06	4.60	4.97
1. ግብርና	3792.5	3185.5	3932.6	4074.5	4245.5	4437.1	-9.89	-16.01	23.45	3.61	4.20	4.51
እርሻ	3576.4	2958.8	3699.0	3828.4	3985.3	4160.6	-10.61	-17.27	25.02	3.5	4.1	4.4
ደን	210.8	221.2	227.9	239.3	251.7	265.5	3.49	4.93	3.03	5.0	5.2	5.5
ዓሣ ማስገርና አደን	5.3	5.5	5.7	6.8	8.5	11.0	20.45	3.77	3.64	20.0	25.1	29.8
2. ኢንዱስትሪ	1436.4	1439.5	1617.1	1700.6	1795.3	1903.9	5.25	0.22	12.34	5.16	5.57	6.00
ማዕድንና ድንጋይ ማውጫ	11.3	14.8	17.5	21.0	25.8	33.2	24.18	30.97	18.24	2[illegible].[illegible]	23.0	29.[illegible]
ፋብሪካዎች	657.5	667.7	754.4	795.6	841.4	891.6	3.76	1.55	12.98	5.5	5.8	6.[illegible]
ዕደ ጥበባትና አነስተኛ ኢንዱስ.	330.6	330.6	338.9	348.3	359.3	372.1	2.51	—	2.51	2.8	3.2	3.6
ኮንስትራክሽን	362.5	345.2	417.1	440.3	466.6	496.8	9.82	-4.77	2[illegible].83	5.6	6.0	6.5
ኤሌክትሪክ ኃይልና ውሃ	74.5	81.2	89.2	95.4	102.2	110.2	7.35	8.99	9.85	7.[illegible]	7.2	7.8
ለ. የአገልግሎት ክፍለ ኢኮኖሚ	3085.1	3151.6	3299.0	3449.1	3618.7	3807.8	0.95	2.16	4.68	4.55	4.92	5.19
1. የማከፋፈል አገልግሎት	1366.8	1358.8	1446.0	1518.4	1600.9	1691.4	1.53	-[illegible].59	6.42	5.00	5.43	5.65
ንግድ	938.4	887.4	940.6	986.7	1040.0	1098.0	0.44	-5.43	6.00	4.9	5.4	5.6
መጓጓዣና መገናኛ	428.4	471.4	505.4	531.2	560.9	593.4	4.00	10.04	7.21	5.2	5.5	5.8
2. ልዩ ልዩ አገልግሎቶች	1718.5	1792.8	1853.0	193[illegible].7	2018.5	2116.4	0.50	4.34	3.36	4.20	4.55	4.85
ባንክና ኢንሹራንስ	304.8	347.1	381.9	401.8	424.3	448.6	-9.39	13.88	10.03	5.2	5.6	5.7
አስተዳደርና መከላከያ	659.3	665.8	668.2	693.6	722.0	752.7	1.63	0.99	0.36	3.8	4.1	4.2
የሕንፃ አገልግሎት	217.3	221.0	224.9	230.1	236.1	242.8	1.68	1.70	1.76	2.3	2.6	2.8
ትምህርት	229.6	247.2	257.3	274.5	293.7	316.1	9.86	7.67	4.09	6.7	7.0	7.6
ሕክምናና ጤና	56.9	58.8	62.5	66.7	71.4	76.9	[illegible].35	3.39	6.29	6.8	7.1	7.7
የቤት ውስጥ አገልግሎት	70.1	70.8	71.6	72.4	73.1	73.8	1.01	1.[illegible]0	1.13	1.1	1.0	1.0
ሌሎች	180.5	182.1	186.6	191.6	197.9	205.5	2.50	1.00	2.47	2.7	3.3	3.8
ጠቅላላ የሀገር ውስጥ ምርት	8314.0	7776.6	8848.7	9224.2	9660.2	10148.8	-3.66	-6.46	13.79	4.24	4.73	5.06

ጠቅላላ የሀገር ውስጥ ምርት በ[illegible]ት ክፍለ ኢኮኖሚ

በጊዜው በተሠራበት [illegible]

1979 - 19[illegible]

ክፍለ ኢኮኖሚ	የምርት ዋጋ - በሚ. ብ ን ብ ር						የዕድገት መጠን - በመቶ					
	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1976	1977	1978	1979	1980	1981
ሀ. ዐቃ አምራች ክፍለ ኢኮኖሚ	5545.9	5410.0	6746.0	6991.7	7461.1	7990.0	-4.23	-2.45	24.70	3.64	6.71	7.09
1. ግብርና	4069.8	3928.8	5065.6	5203.4	5550.3	5938.3	-7.27	-3.46	28.94	2.72	6.67	6.99
እርሻ	3840.2	3683.4	4807.6	4926.0	5250.9	5613.5	-7.8	-4.1	30.5	2.5	6.6	6.9
ደን	223.9	239.4	251.6	269.6	289.4	311.5	2.9	6.9	5.1	7.1	7.3	7.6
ዓሣ ማስገርና አደን	5.7	6.0	6.4	7.8	10.0	13.3	23.9	7.1	6.7	21.9	28.2	33.0
2. ኢንዱስትሪ	1476.1	1481.2	1680.4	1788.3	1910.8	2051.7	5.29	0.35	13.45	6.42	6.85	7.37
ማዕድንና ድንጋይ ማውጣት	12.0	15.8	18.9	23.1	29.0	38.1	23.7	31.7	19.6	22.2	25.5	31.4
ፋብሪካዎች	670.1	678.2	764.9	811.6	863.5	920.7	2.2	1.2	12.8	6.1	6.4	6.6
ዕደ ጥበባትና አነስተኛ ኢንዱ.	339.1	339.1	350.4	363.2	377.8	394.6	3.3	-	3.3	3.6	4.0	4.4
ኮንስትራክሽን	387.3	374.5	465.3	502.6	545.0	593.8	11.9	-3.3	24.2	8.0	8.4	8.9
ኤሌክትሪክ ኃይልና ውሃ	67.6	73.6	80.9	87.8	95.5	104.5	9.0	8.9	9.9	8.5	8.8	9.4
ለ. የአገልግሎት ክፍለ ኢኮኖሚ	3396.9	3504.0	3722.6	3960.6	4230.0	4530.1	3.18	3.2	6.24	6.39	6.8	7.09
1. የማከፋፈል አገልግሎት	1562.4	1545.9	1671.3	1777.4	1897.9	2031.1	3.92	-1.0	8.11	6.35	6.78	7.02
ንግድ	997.5	962.1	1020.7	1092.9	1175.9	1267.2	1.7	-3.8	6.1	7.1	7.6	7.8
መጓጓዣና መገናኛ	564.9	583.8	650.6	684.5	722.0	763.9	8.0	3.3	1.4	5.2	5.5	5.8
2. ልዩ ልዩ አገልግሎቶች	1834.5	1958.1	2051.3	2183.2	2332.1	2499.0	2.57	6.74	4.76	6.43	6.82	7.16
ባንክና ኢንሹራንስ	286.5	347.1	385.7	414.7	447.5	483.5	-12.2	21.2	11.1	7.5	7.9	8.0
አስተዳደርና መከላከያ	750.9	770.0	780.5	828.0	880.8	938.5	5.2	2.5	1.4	6.1	6.4	6.5
የሕንፃ አገልግሎት	223.9	230.3	238.2	246.1	255.1	264.9	2.8	2.9	3.4	3.3	3.7	3.8
ትምህርት	253.1	281.5	302.7	333.6	368.7	409.9	14.8	11.2	7.5	10.2	10.5	11.2
ሕክምናና ጤና	59.6	62.2	67.5	74.0	81.3	89.9	1.4	4.4	8.5	9.6	9.9	10.6
የቤት ውስጥ አገልግሎት	70.1	70.8	71.6	72.4	73.1	73.8	1.0	1.0	1.1	1.1	1.0	1.0
ሌሎች	190.4	196.2	205.1	214.4	225.6	238.5	4.6	3.0	4.5	4.5	5.2	5.7
ጠቅላላ የሀገር ውስጥ ምርት በጊዜው በተሠራበት ዋጋ	8942.8	8914.0	10468.6	10952.3	11691.1	12520.1	-1.54	-0.32	17.44	4.62	6.74	7.09
የተጣራ ቀጥታ ያልሆነ ግብር	1057.5	986.4	947.0	990.8	1057.6	1132.6	11.5	-6.7	-4.0	4.62	6.74	7.09
ጠቅላላ የሀገር ውስጥ ምርት በጊዜው የገበያ ዋጋ	10000.3	9900.4	11415.6	11943.1	12748.7	13652.7	-0.30	-1.00	15.30	4.62	6.74	7.09

ሠ. <u>የክፍላተ ኢኮኖሚ ዕቅድ አጠቃላይ ይዘት</u>

የ1979–81 ዕቅዱ ክፍላተ ኢኮኖሚና ዘርፎች የሚያወጧቸውን ፕላኖች በማጠቃለል፣ የዘርፉ ውስጥና ዘርፎች መካከል ያለውን ዝምድና ተመጣጣኝነት በማስተካከልና እንዲሁም በአጠቃላይ ሊገኙ ከሚችሉት፣ ፕላኑን ለማስፈጸም ከሚያስፈልጉት የሰው፣ የቁሳቁስና የገንዘብ ኃይል ጋር በማገናዘብ የሚቀርብ ነው። ይህም በመሆኑ፣ ለማጠቃለልና ለማዘጋጀቱ እንዲረዳ ክፍላተ ኢኮኖሚና ዘርፎች የሚያቀርቧቸው ዕቅዶች ተመሳሳይ አቀራረብና ይዘት እንዲኖራቸው ያስፈልጋል። በዚህም መሠረት የየክፍለ ኢኮኖሚውን የየዘርፉ ዕቅዶች የሚከተሉትን ዐበይት ነጥቦች የሚያቅፉ ይሆናሉ።

1ኛ/ ክፍለ ኢኮኖሚው ወይም ዘርፉ ባለፉት የቅርብ ዓመታትና በአሁኑ ጊዜ ስለአለበት ሁኔታ ግምገማ፣

ሀ. ባሉት መረጃዎች መሠረት በ1975 – 78 የተከናወነው ሥራ ከታቀደው ጋር በማወዳደር፣

ለ. የገጠሙት ዐበይት ችግሮችና የተወሰዱት እርምጃዎች።

2ኛ/ ዓላማዎች፣

3ኛ/ ሥልቶች፣

– በዚህ ርዕስ ሥር ምርትን ለማሳደግ በሥራ ላይ የሚውሉት ዘዴዎች /የሠራተኛ ምርታማነትን ማሳደግ፣ የመሬት የማምረት ኃይልን ከፍ ማድረግ፣ ትርፍ የኢንዱስትሪ የማምረት ኃይልን በምርት ተግባር ላይ ማሠማራት፣ የሥራ ፈረቃዎችን መጨመር፣ ተጨማሪ ሠራተኞችን መቅጠር፣ ተጨማሪ የማምረቻ መሣሪያዎችን መትከል፣ ተጨማሪ መሬት ማረስን ወዘተ.../ ያጠቃልላሉ።

4ኛ/ የምርት የአገልግሎት ግቦች፣

- በዚህ ርዕስ ሥር እያንዳንዱ የሚታቀደው የእርሻ ሰብል፣ የኢንዱስትሪ ውጤት፣ የሚከፋፈለው ሰብል ወይም ውጤትና እንዲሁም ሌሎች የታቀደው አገልግሎት በመጠንና በዓይነት ይቀርባሉ ::

5ኛ/ ግቦችን ለማሟላት የሚያስፈልጉት

ሀ. የሰው ኃይል

ለ. ማቴሪያል

- መሠረታዊ ማቴሪያሎች /ለምሳሌ ሲሚንቶ፣ ነዳጅ፣ ወዘተ./

ሐ. ገንዘብ /በሀገር ውስጥ ብርና በውጭ ምንዛሬ በዶላር/

6ኛ/ ቋሚ ኢንቨስትመንት (fixed capital formation)

- የማምረቻ መሣሪያዎች፣ የትራንስፖርት መሣሪያዎች፣ መኖሪያ ቤቶች፣ መኖሪያ ያልሆኑ ሕንፃዎች፣ ሌሎች የግንባታ ሥራዎች፣ የቢሮ ዕቃዎችና መሣሪያዎች፣ ለመሬት ማሻሻያ፣ ለርቢና ለሰበት (draught) ለእንስሳትና ለፍራፍሬ ተክሎች ዝግጅት፣

7ኛ/ የኢንቨስትመንት፣ የምርትና የአገልግሎት ክፍለሀገራዊ ስርጭት፣

8ኛ/ የምርት፣ የኢንቨስትመንት ፕሮጀክቶችና መንግሥት የሚሰጣቸው አገልግሎቶች ክፍለ ሀገራዊ ሥርጭት፣

9ኛ/ ዕቅዱን ሙሉ በሙሉ በሥራ ለመተርጎም የሚወሰዱ የፖሊሲና ድርጅታዊ እርምጃዎች፣

10ኛ/ የክፍለ ኢኮኖሚ ዝርዝር የክንውንና የዕቅድ ስታትስቲክስ ያዘለ ::

ረ. የ1979-81 የሦስት ዓመት ዕቅዱ አቀራረብ

በሦስት ዓመት ዕቅዱ ወቅት ሊሠሩ የታቀዱት ፕሮጀክቶች የምርትና, የአገልግሎት ገቢ እንዲሁም ፕሮጀክቶቹንና ገበያን ለማስፈጸም የሚያስፈልገው ገንዘብ፣ የሰው ኃይልና ማቴሪያል በሥራ በሦስት ዓመትና በእያንዳንዱ ዓመት ተከፋፍለው በሚከተለው ዓይነት ቀርበዋል::

	1979	1980	1981	1979-80
ለምሳሌ፣				
/የምርት ገቢ/ ሲሚንቶ /ቶን/	56000	61000	61000	178000
/የአገልግሎት ገቢ/ ማጓጓዣ				
ሺ ኩንታል	2900	3800	4900	11600
/ፕሮጀክት/ ገልገል ጊቤ				
ው.ኃ.ማ /ሺ ብር/	18000	40000	70000	128000
የኢንቨስትመንት ወጪ /ሺ ብር/	5900	10700	12900	29500

የዚህ ዓይነት አቀራረብ በተለይ የ1979 ዓመታዊ ዕቅድን ለበጀቱ በተለየ ደከሚነት አዘጋጅቶ ለማውጣት ጊዜ ስለማይኖር በ1979 የሚሠራውን ሥራ ለይቶ ስለሚያሳይ፣ በሦስት ዓመት ዕቅዱ ውስጥ የተመለከተውን የ1979 ዕቅድ ማስፈጸሚያ በጀት በቀላሉ ለማዘጋጀት ያስችላል::

ለ. ጎልቶ የሚሸፍኑ ዋና ክፍለ ኢኮኖሚ፣

በዓላማው ሰፊ ለገበሬናት ለሠራተኛ ለውሃ ለማትና ለውጭ ንግዱ ዘርፎች የተለየ ትኩረት አገልግሎት የተወሰነ ቢሆንም በአሁኑ ጊዜ በሀገራችን የሚዘጋ ጁት የሰማት ዕቅዶች ሁሉ ለቀድ ማለት ሁሉንም ክፍለ ኢኮኖሚ የሚያቅፉ አገራ ዊ ሆና ነው የ1978 ዕቅዱ የሚጠቃለሉትን ክፍለ ኢኮኖሚ ይሸፍናል::

1. ግብርና
2. ኢንዱስትሪ
3. ማዕድን
4. ኢነርጂ
5. ውሃ ልማት
6. ትራንስፖርትና መገናኛ
7. ኮንስትራክሽን
8. ንግድ
9. ቱሪዝምና ሆቴሎች
10. ከተማ ልማትና ቤት
11. ትምህርት
12. ጤና
13. ማኅበራዊ ኑሮ ደኅንነት
14. ባህል
15. አካል ማሠልጠኛና ስፖርት
16. ማስታወቂያ
17. ሳይንስና ቴክኖሎጂ
18. የሰው ኃይል
19. ፋይናንስ /ባንክና ኢንሹራንስ ጭምር/

ጠ. ዕቃው የሚያቀርቡ ወ/ቤቶችና ድርጅቶች

1. በመሠረቱ ማንኛውም በዮርቶ ሆነ በሰጦታ ሥራ ላይ የተሰማራ ወ/ቤት ወይም ድርጅት የሚያከናውነው ሥራ በብሔራዊ የልማት ዕቅድ አገልግሎታዊ ማደረጊያና ፕላን ለማጠቃቀም የአሠራር ዝንባሌን ተገቢ መሆን አገላለበት ይታየናል:: በብሔራዊ የልማት ዕቅድ የመንግሥት የልማት መመሪያና ፖሊሲ እንደ መሆኑ መጠን ማንኛውም ድርጅት ከዕቅዱ ውጭ የሀገሪቱን ሀብት /ሪሶርስ/ ሥራ ላይ ሊያውል አይችልም:: ይሁን እንጂ በአሁኑ ጊዜ በግል ይዞታ ሥር ያለውን የሥራ ዘርፍ በሙሉ በዕቅድ ለማቀፍ ለመቆጣጠር አስቸጋሪ ይሆናል::

2. ስለዚህ ማንኛውም ወ/ቤት ወይም ድርጅት ለማከናወን የሚፈልገው የልማት ሥራ በመንግሥት የልማት ዕቅድ ቅደም ተከተልና ፖሊሲ ላይ የተመሠረተ መሆን ስለሚኖርበት የዕቅዱ ሃሳብ ለማዕከላዊ ፕላን ብሔራዊ ኮሚቴ ጽ/ቤት የሚያቀርቡት ግን የመንግሥት መ/ቤቶችና ድርጅቶች እንዲሁም በሚመለከተው ዘርፍ አማካይነት የኅብረት ሥራ ማኅበራትና ሕዝባዊ ድርጅቶች ይሆናሉ:: ሕዝባዊ ድርጅቶች የመንግሥት የልማት ፕሮግራም የሚደግፉና የሚያሟሉ እንደመሆናቸው በሚደረገው የልማት ጥረት ከፍተኛ ሚና ስለሚኖራቸው ለማከናወን ያቀዷቸውን የልማት ሥራዎችና ፕሮጀክቶች በአላማና ከነዓት በቅድሚያ ለሚመለከተው የመንግሥት አካል አስመዝግበውና አስፈላጊ ድጋፍ በአካባቢያቸው ለሚገኘው የፕላን ቀጠና ጽ/ቤት ያቀርባሉ:: የመንግሥት ድርጅቶች፣ ሕዝባዊ ድርጅቶች ለሚያደርጉት የልማት እንቅስቃሴ አስፈላጊ የሆኑ የዕቅዱ አዘገጃጀትና የቴክኒክ አገልግሎት የሚሰጡት ዕርዳታዎችን በመስጠት፣ ተባብሮ የመሥራትና የማበረታታት ኃላፊነት አለባቸው:: እያንዳንዱ የሚመለከተው ከሚገኝ መ/ቤት በሥሩ የሚያስተዳድራቸው የሚቆጣጠራቸው ድርጅቶች ሕዝባዊ ድርጅቶች ጭምር በሚሰጣቸው መመሪያ መሠረት አዘጋጅተው የሚያቀርቡትን የዕቅድ ሃሳብ በሚገባ ከመረመረና ከተነተነ በኋላ ከቀነባበር ለማዕከላዊ ፕላን ብሔራዊ ኮሚቴ ጽ/ቤት ያስተላልፋል::

፬. <u>የምርትና የአገልግሎት ግቦች አጣጣልና እነዚህን ለማሟላት የሚያስፈልጉ አቀራረብ</u>

፬.፩ <u>የግቦች አጣጣል</u>

1. ግቦች በዋጋ ወይም በመጠን የተገለጹ ዓላማዎች ናቸው ማለት ይቻላል ። ለምሳሌ "የምግብ ምርትን ማሳደግ" የሚለው ዓይነ ዓላማ በምን ያህል? የሚለው ጥያቄ የሚመለሰው በአመዛኙ በግብርናው ክፍለ ኢኮኖሚና በገጠር ክፍለ ኢኮኖሚያዊ እንዲሁም በኢንቨስትመንት ዘርፍ ለሚወረቱ የምግብ ውጤቶች እንዲሁ ግቦችን በመጣልና እነዚህንም በተጨባጭ ለማስገኘት የሰው ኃይልን፣ ገንዘብንና ማቴሪያልን ቀልጣፋ በሆነ መንገድ በማቀናጀት በምርት ተግባር በማሰማራት ነው ። ምንም እንኳን የአንዳንድ የልማት ዓላማዎች ይዘት ሰፊ ከመሆኑ የተነሳ ሙሉ በሙሉ በአኃዝ ለመግለጽ የሚያስቸግር ቢሆንም፣ ለአብዛኛዎቹ የልማት ዓላማዎች አኃዛዊ ግቦችን መጣል በመቻሉም በላይ እነዚህ ዓላማዎች ደረጃ በደረጃ ተግባራዊ ሊሆኑ የሚችሉት አኃዛዊ የምርትና የአገልግሎት ግቦችን በመጣልና በማስፈጸም ብቻ ነው ።

2. የምርትና የአገልግሎት ግቦች ከመጣላቸው በፊት የሚከተሉት ዓበይት የኢኮኖሚ ገጽታዎችና ትንተናዎች መደረግ ይኖርባቸዋል ።

1ኛ/ ባለፉት የቅርብ ዓመታት በተለይም ባለፈው የሃያ ዓመት በአጠቃላይ የክፍለ ኢኮኖሚው ወይም የገጠር ክፍለ ኢኮኖሚው ሥራ ክንውን ሁኔታ፣ ያጋጠሙ ችግሮች፣ ችግሮችን ለማቃለል ወይም ለማስወገድ የተወሰዱ እርምጃዎች፣ እነዚህ እርምጃዎች ለደረሱት የሚፈጥሩት አወንታዊ ሁኔታ፣ በክፍለ ኢኮኖሚውን በሚመለከት በማዕከላዊ መንግሥት የተወሰዱና የሚወሰዱ የፖሊሲ እርምጃዎች፣ የሌሎች ክፍላተ ኢኮኖሚ የሥራ ክንውን ሁኔታ የሚኖረው ተፅዕኖ፣ ክፍለ ኢኮኖሚውን በሚመለከት የዓለም ኢኮኖሚ ሁኔታ የሚኖረው

ተፅዕኖ ባሳደረው የሰው ኃይልና የተፈጥሮ ሀብት መሠረት በበፍላት
ሀገር ልማትን ለማፋጠን ያለውን ዓላማ በሚመለከት ረገድ የጎላ
ውጤት፣ ወዘተ...

2ኛ/ ባለፉት የቅርብ ዓመታት በተለይም ባለፈው የፕላን ዘመን
የተመረተው ወይም የተሰጠው አገልግሎት መጠንና ዓይነት፣

3ኛ/ ምርት ወይም አገልግሎት በማዕከላዊ ፕላን ውስጥ የሚሰጠው ትኩረት፣
በሀገር ውስጥና በውጭ ሀገር ገበያ ላይ ያለው የፍላጎት ዕድገት
አዝማሚያ፣ የገበያ ዋጋ፣ ሥርጭትና ሌሎች የገበያ ሁኔታ ትንተናዎች፣

4ኛ/ ምርቱን ወይም አገልግሎቱን ለማምረት /ለመስጠት/ በሚያስፈልጉት
የሰው ኃይል፣ ጥሬ ዕቃ፣ የማምረቻ መሣሪያዎች፣ ድርጅታዊ ችሎታ
ግኝት ሁኔታና ትርፍ የማምረት ችሎታ በለመኖርና አለመኖር ካለም
ስለሚያስገኘው ተጨማሪ ምርት፣

5ኛ/ የሠራተኛ ምርታማነት ሁኔታ፣ በማምረቻ መሣሪያዎችና በጥሬ ዕቃ
በበለጠ ቀልጣፋና ቁጠባ ስለመጠቀም፣ እንክብካቤያቸውን ስለማ
ጠናከር፣ ተጨማሪ የማምረት ችሎታ ስለመተከልና ሥራ ስለሚያስ
ገኘው ተጨማሪ ምርት ወይም አገልግሎት መጠን፣ በተሻሻሉ የማምረቻ
መሣሪያዎች ስለመጠቀምና የተሻሻሉ የአሠራር ሥልቶችን ስለመቀየስ፣

6ኛ/ የአምራቹ ወይም የአገልግሎት ሰጪው የአጭርና የረጅም ጊዜ
የፋይናንስ /ትርፍና ኪሣራ/ አቋም ግምገማ ።

3. ከላይ የተጠቀሱትንና እንደ አስፈላጊነቱ ሌሎች ግምገማዎችና ትንተና
ዎች ከተደረጉ በኋላ በእርግጥ ተግባራዊ ሊሆኑ የሚችሉ የምርትና የአገልግሎት
ግቦች ይወሰናሉ ። ከላይ የተደረጉት ግምገማዎችና ትንተናዎች እንደሚያመለክቱት፣
በአጠቃላይ በዕቅዱ ዘመን የምርት ወይም የአገልግሎት ግብ ሊገኝ የሚችለው፣

1ኛ/ በትርፍ የማምረት ችሎታ በመጠቀም፣

2ኛ/ ከተወሰነ የጥሬ ዕቃ መጠን የሚገኘውን የምርት መጠን በማሳደግ፣

3ኛ/ የሰው ኃይል አደረጃጀትንና የማምረቻ መሣሪያዎች አጠቃቀምን በማሻ
ሻል፣ የተሻሻሉ አሠራር ሥልቶችን በመቀየስ፣ በተሻሉ የማምረቻ
መሣሪያዎች በመጠቀም የሠራተኛ ምርታማነት በማሳደግና፣

፵፭/ ተወዳዳሪ የማምረት ችሎታ በመተከል በመሆኑ በገበ አጫጫሉ አ ነዚሁን
የተለያዩ የጥሬ ዕቃዎች በሚገባ ዓይነት ያበረክታል።

፬.2 <u>የኢንቨስትመንት ዕቅድ አዘገጃጀት</u>

4. ኢንቨስትመንት የኢኮኖሚ ገቢታ ቀና መሣሪያ ነው። በየክፍለ ኢኮኖሚው በየዘርፉ የሚገለሉትን የአጭርን የመካከለኛና የረጅም ጊዜ የምርትና የአገልግሎት ገበያና መሠረተ ልማቶች በተግባር የሚተረጐሙት በአብዛኛው በእነዚሁ ክፍለተ ኢኮኖሚና ዘርፎች የሚዘጋጁት የኢንቨስትመንት ዕቅዶችን በማበረከም ነው በዚህ መመሪያ ውስጥ ኢንቨስትመንት የሚለው ቃል ትርጓሜ ቋሚ ኢንቨስትመንትን የሚመለከት ነው።

5. ጠቅላላ ቋሚ ኢንቨስትመንት (Gross fixed capital formation) በመንግሥታዊና ሌሎች ድርጅቶች አገልግሎት ዓመትና ከዚያ በላይ የሕይወት ዘመን ያላቸው አዲስ ወይም ያረጁ ንብረቶችን የሚገኙ ቋሚ ንብረቶችን ለማፍራት /በግዥም ሆነ ራስ በማምረት/ ወይም በእነዚሁ ንብረቶች ላይ ከፍተኛ ጥገና ወይም ሌላ ከፍተኛ ለውጥ ለማድረግ የሚደረግ ወጪ ነው። ንብረቶቹ ቋሚ ዕቃዎችንና መሣሪያዎችን፣ ለመኖሪያና ለመኖሪያ-ያልሆኑ የግንባታ ሥራዎችን፣ የመሬት ልማት ሥራዎችንና ለምርት ተግባር የሚውሉ እንስሳትን /ለርቢና ለወተት/ ያጠቃልላሉ።

6. የንብረቶቹ ዋጋ ሰሌት ንብረቶችን ለመግዛት ወይም ለማምረት /ለሰው ኃይልና ጥሬ ዕቃ ወዘተ…/፣ ለመትከል፣ በንብረቶቹ ላይ የተከፈለ የጕምሩክ ቀረጥን ወይም ሌላ ታክስን፣ የትራንስፖርት ዋጋን፣ ለቦታ ዝግጅት፣ ለአርክቴክት፣ ለዲዛይነር፣ ለኢንጂኒየር የወጡ ወጪዎችንና ሕጋዊ ክፍያዎችን ሁሉ ያካትታል። ይሁንና ንብረቶቹ በበድር ገንዘብ የሚገዙ/የሚሠሩ ከሆነ፣ የበድሩ ወለድ ክፍያና ሌሎች የገንዘብ ዋጋ ወጪዎች ከንብረቱ ዋጋ ሰሌት ውስጥ አይገቡም። የጠቅላላ ቋሚ ኢንቨስትመንት ዋና ዋና የንብረት ምድቦችና እነዚህም የሚያጠቃልሏቸው ዐበይት ንብረቶች ከዚህ በታች ተመልክተዋል።

15/ <u>የመኖሪያ ቤቶችና ሕንፃዎች</u>

የመሬት ማሻሻያ ወጪ እንዲ ከመሻሻሉ በፊት የመሬት ዋጋ አይገባም፣ ለውሃና ለውጣጥ ገደብ ቀለም ማስቀቢያ፣ በቋሚነት ለሚተከሉ የሕንፃ አካሎች

/ቤት ማቆሚያ፣ ውሃ፣ መብራት፣ ከቤቱ ጋር የተያያዘ ማበልጸጊያዎች፣ ወዘተ.../
የሚወጡ ወጪዎች የሚገኙ ሰሀን፣ መኖሪያ ቤት ፈርኒቸርና የቤት ዕቃዎች
አደገኙ፣

2ኛ/ መኖሪያ ያልሆኑ ሕንፃዎች

የፋብሪካ ሕንፃዎች፣ መጋዘኖች፣ የቢሮ ሕንፃዎች፣ ሬስቶራንቶች፣ ሆቴሎች፣ ጋራዦች፣ በረቶች፣ የሃይማኖት፣ የትምህርት፣ የጤና፣ የመዝናኛ ሕንፃዎች፣ ወዘተ.. እና የሕንፃዎች አካል የሆኑ ቋሚ ንብረቶች፣

3ኛ/ የኮንስትራክሽን ሥራ/ከመሬት ማልማት ሌላ/

የባቡር መስመሮች፣ መንገዶች፣ የፍሳሽ ማስተላለፊያዎች፤ ድልድዮች፣ የመሬት ውስጥ መንገዶች፣ ወደቦችና ወደብ-ነክ የኮንስትራክሽን ሥራዎች፣ አይሮፕላን ማረፊያዎች የቧንቧ መስመሮች፣ የነዳጅና የማዕድን ጉድጓዶች፣ ካናሎች፣ የውሃ ኃይል ጣቢያዎች፣ ግድቦች /ከመስኖ ጋር ያልተያያዘ/ የስፖርት ሜዳዎች፣ የኤሌክትሪክ ማሰራጫ መስመሮች፣ የነዳጅ ቧንቧዎች፣ የቴሌፎንና የቴሌግራፍ መስመሮች ወዘተ...

4ኛ/ መሬት ማልማትና ቋሚ ተክል

የመሬት ምንጣሮ፣ የመስኖና ኩሬ መቆጣጠሪያ ግድቦች፣ ደን ተከላ፣ ወይንና ምርት መስጠት እስከሚጀምሩ ለቋሚ ተክሎች /የቡና፣ የሻይ፣ የፍራፍሬ፣ ወዘተ... ተክሎች/ የሚወጣ ወጪ፣

5ኛ/ የትራንስፖርት መሣሪያዎች

መርከቦች፣ አይሮፕላኖች፣ የባቡር ፉርጎዎች፣ የጭነትና የሕዝብ ማመላለሻ መኪናዎች፣ ጋሪዎች ወዘተ...

6ኛ/ የቢሮ ዕቃዎችና መሣሪያዎች

የቢሮ ፈርኒቸር፣ የጽሕፈት መኪናዎች የፎቶ ኮፒ መሣሪያዎችና ሌሎች የቢሮ መሣሪያዎች፣

7ኛ/ የማሽነሪ መሣሪያዎችና ዕቃዎች

የእርሻ ትራክተሮች፣ ኮምባይነሮች፣ መውቂያዎችና ሌሎች የእርሻ መሣሪያዎች፣ የኃይል ማመንጫ መሣሪያዎች፣ የኢንዱስትሪ ማሽነሪ መሣሪያዎች፣ የማዕድንና የኮንስ

ተራክሸን መሣሪያዎች፣ የሆቴል ዕቃዎችና መሣሪያዎች፣ የሆስፒታል የትምህርት ቤት፣ የኮርኮር መሣሪያዎችና ዕቃዎች ወዘተ..

8ኛ/ <u>የርቢና የስብት እንስሳት</u>

ለርቢ፣ ለእንስሳት ተዋፅኦና ለስብት የሚሆኑ እንስሳትን እንደ የኢንቨስትመንት ፕሮጀክት ሲወጠን የሚከተሉት ዐበይት ሁኔታዎችን ማጤን ያስፈልጋል።

1ኛ/ ኢንቨስትመንቱ የሚያስገኘው ምርት ወይም አገልግሎት በማዕከላዊ ፕላኑ ውስጥ ቅድሚያና ትኩረት መሰጠቱን፣

2ኛ/ ኢንቨስትመንቱ በሀገሪቱ የተፈጥሮ ሀብት ላይ መመሥረቱን፣

3ኛ/ ለኢንቨስትመንቱ የሚያስፈልገው የቴክኖሎጂ ዓይነት የሥራ ሥምሪቱን የሚያስፋፋ መሆኑን፣

4ኛ/ የውጭ ምንዛሬን መቆጠቡ ወይም ማዳኑ፣

5ኛ/ ለኢንቨስትመንቱ የሚያስፈልገው ወጪ የሚሸፈነው ከየት ምንጭና በምን ሁኔታዎች እንደሆነ፣

6ኛ/ ከሌሎች አማራጭ የኢንቨስትመንት ፕሮጀክቶች ጋር ሲወዳደር ያለው አዋጭ፣

7ኛ/ ኢንቨስትመንቱ የሚያስከትለው ገቢና ወጪ፣

8ኛ/ ኢንቨስትመንቱ አትራፊ መሆን አለመሆኑ፣ በገንዘብ መልክ አትራፊ ባይሆንም በአጠቃላይ የሰጠና የኢኮኖሚ ዕድገት ውስጥ ያለው ሚና፣

በሌላ አነጋገር ከተጠቃሹ ሁኔታ የራቁ የኢንቨስትመንት ዕቅዶች ማቅረብን ለማስወገድ በተለይ የሚከተሉትን ተግባሮች ማከናወን ያስፈልጋል።

1ኛ/ ከላይ በተጠቀሱት መመዘኛዎች /ኢንቨስትመንቱ በሀገሪቱ የተፈጥሮ ሀብት ላይ መመሥረቱ ወዘተ../ መሠረት የኢንቨስትመንት ፕሮጀክቶች ቅደም ተከተል ማውጣት፣ በዚህ መሠረት ቅድሚያ የሚሰጣቸውን ለዘገቡ አስፈላጊ ከሆኑ ለሠራዙ የሚችሉትን ለይቶ ማውጣት፣

2ኛ/ የዕጢያ ከሚሰጧቸው መካከል ሥራቸው በመካከሉ ላይ ላሉት፣ በሀገር ውስጥም ሆነ በውጭ ሀገር ወይም ከገጠሬት የተሰበሰቡትና ትናንታቸው ሥራ በሥራ ላለ ቀላቸውና የገንዘብ ምንጫቸው በለበት ማግኘ ሁኔታ ለታወቀላቸው ትኩረት መስጠት፣

3ኛ/ ከሀገሪቱ የገንዘብ ሀብት /የውጭ ምንዛሬ ጭምር/፣ የሠለጠነ የሰው ኃይሎች ሊገኙ ከሚችሉት ዓይነቶች፣ የከገበትራበጠን ለየዶች፣ ድርጅታዊ ችሎታ፣ ወዘተ.. አገባር በዕቅዱ ዘመን በየደረጃው ሥራቸው ሊከናወን የሚችሉትን ፕሮጀክቶች ብቻ በዕቅዱ አገኙታቸው ማድረግ፡፡

ቁ.3 <u>የሰው ኃይል ፍላጎት አወሳሰን</u>

8. የሰው ኃይል ፍላጎትን ከሚወስኑት መካከል የሚገኙት የምርትና የአገልግሎት ግቦች መጠን፣ የአመራረት ዘዴና የሠራተኛ ምርታማነት ዕድገት ዋናዎቹ ናቸው፡፡ በዚህም መሠረት በአንድ በኩል የአመራረት ዘዴን በተቻለ አቅም ይበልጡኑ የሰው ኃይልና የሚያሠማራ በማድረግ የሥራ ዕድሎችን ለማስፋፋት ያለውን ዓላማ ለማሟላት በየክፍለ ኢኮኖሚው በየዘርፉ ጥረት ማድረግ አስፈላጊ ሲሆን፣ በሌላ በኩል የነፍስ ወከፍ ምርትን በማሳደግ የተጣሉትን ግቦች በአነስተኛው ወጪ በማሟላት የአምራች ወይም የአገልግሎት ሰጪውን ተርፋማነት ብሎም ዘላቂነት ያለው /viable/ የኢኮኖሚ ሕብረተሰብን ማረጋገጥ አማራጭ የሌለው የአመራረት ሥልት ነው፡

9. ከእነዚህ መሠረታዊ አስተሳሰቦች በመነሳት የሰው ኃይል ፍላጎትን ለመወሰን የሚከተሉትን ዐበይት ሁኔታዎችን ማጤን ያስፈልጋል፤

1ኛ/ በኘላን ዓመት መጀመሪያ /በ1976፣ በ1977 እና በ1978/ ላይ የነበረው የሠለጠነና ያልሠለጠነ የሰው ኃይል ብዛት፣

2ኛ/ በእነዚሁ ሶስት ዓመታት የተመረተውን ምርት ወይም የተሰጠው አገልግሎት መጠን፣

3ኛ/ የሠራተኛ ምርታማነት ዕድገት ሁኔታ

4ኛ/ የአመራረት ዘዴ ለውጥ፣

5ኛ/ በዕቅዱ ዘመን /በ1979–81/ በሌሎች ሌሎች ምክንያት ከሥራ
የሚገለሉ ሠራተኞች ብዛት፣

6ኛ/ የሠራተኛ ምርታማነትና ዕድገትና የአመራረት ዘዴ ለውጥ
በሰው ኃይል ፍላጎት ላይ የሚያስከትለው ለውጥ፣

ቀ.4 <u>የማቴሪያል ፍላጎት አወሳሰን</u>

10. የማቴሪያል ፍላጎት ከሚወሰኑት መካከል ዋናዎቹ የሚሰሉት የምርትና የአገልግሎት ግቦችና እንዲሁም ከተወሰነ የማቴሪያል መጠን ሊገኝ የሚችለው የምርት መጠን ነው፡፡ ከዚህ በተጨማሪ ከአሠራር ሥልት ጉድለት፣ ከአከማቻቸት ጉድለት፣ ከተበላሹ ወይም ከአረጁ የማምረቻ መሣሪያዎችና ከሌሎች መንስዔዎች የሚደርሰው የማቴሪያል መባከን ወይም ብልሽት የማቴሪያል ፍላጎትን ከፍ የሚያደርግ ሲሆን፣ በዚህ ረገድ ሊደርስ የሚችለውን የማቴሪያል መባከን ለመቀነስ ከፍተኛ ጥረት መደረግ ይኖርበታል፡፡ የማቴሪያል ፍላጎትን ለመወሰን ከእነዚህ መሠረታዊ አስተሳሰቦች መነሳትና የሚከተሉትን ትንተናዎች ማድረግ ያስፈልጋል፡፡

1ኛ/ በኋለኛው ዓመት መጨረሻ /በ1976፣ በ1977 እና በ1978/
የነበረው የዋና ዋና ማቴሪያሎች ክምችት(stock) መጠንና
ዋጋ (value)

2ኛ/ ለእያንዳንዱ ዓይነት ምርት የሚያስፈልገው የማቴሪያል ፍጆታ፣

3ኛ/ ከዓይነት ምርት የማቴሪያል ፍጆታ አንፃር የተሰሉትን የምርትና
የአገልግሎት ግቦች ለማሟላት የሚያስፈልጉት ዋና ዋና ማቴሪያ
ሎች መጠንና ዋጋ፣

ቀ.5 የሳይንስና ቴክኖሎጂ አጠቃቀም፤

11. ከሀገሪቱ የልማት ዓላማ ጋር በተጣጣመ መንገድ በሳይንስና ቴክኖሎጂ ለመጠቀም የሚያስችሉትን ዐበይት ሁኔታዎች ግልን ያስፈልጋል፤

1ኛ/ በበኩል ኢኮኖሚው ያለው የሳይንስና ቴክኖሎጂ ምርምርና ሥርፀት ችሎታና በሀገር ውስጥና በውጭ ሀገር በሚገኙ ምርምር ውጤቶች የመጠቀም አቅም፤

2ኛ/ ወደሀገር የሚገቡ ቴክኖሎጂዎች በመሠረታዊ የቴክኖሎጂ ዕውቀት ሽግግር፤ የሥራ ዕድል በማስፋፋትና በውጭ ምንዛሪ በማዳን ወይም በመቆጠብ ረገድ የሚኖራቸው ውጤት፤

ቀ.6 የፋይናንስ ፍላጎት አወሳሰን

12. ፋይናንስ /ገንዘብ/ የሰው ኃይልን ለመቀጠርና ለመደበኛ ምርትና ኢንቨስትመንት የሚያስፈልጉትን ልዩ ልዩ ቁሳቁሶች ለመግዛት የሚያስችል መሣሪያ በመሆኑ፤ የሚፈለገው የገንዘብ መጠን የሚመሠረተው በሚገኙት የምርትና የአገልግሎት ግቦች፤ በሥራ ምርታማነት፤ በዋጋ ዕድገትና በመሣሪያ የአጠቃቀም ቅልጥፍና ላይ ነው። የፋይናንስ ፍላጎት ለመወሰን የሚያስችሉትን ትንተናዎች ማድረግ ያስፈልጋል።

1ኛ/ ባለፉት የቅርብ ዓመታት /በ1976፤ በ1977 እና በ1978/ የነበረው የመደበኛና የካፒታል /የሥራ ማስኬጃና የኢንቨስትመንት/ ወጭ፤

2ኛ/ በእነዚሁ ዓመታት የተከናወነው ሥራ መጠን፤

3ኛ/ በሚቀጥለው የዕቅድ ዘመን የሚጠበቀው የዋጋ ጭማሪ፤

4ኛ/ ለፕላኑ ዘመን የሚያስፈልገው ገንዘብ ምንጭ /ከመንግሥት በጀት፤ ከውጭ ብድር ወዘተ.../፤

፱.7 የምርትና የአገልግሎት ዋጋ ስሌትና የመረጃ አቀራረብ

13. የ10 ዓመቱ ዕቅድ የዋጋ መሠረት ዓመት (base year) 1973 ዓ.ም. በመሆኑ እንዲሁም ለበጀት ሥራና ለሌላ የኢኮኖሚ ትንተና አስፈላጊ በመሆኑ የ1979–81 ዕቅድ የምርትና የአገልግሎት ገቢ በ1973 ዋጋ የሚቀርቡ ሲሆን፣ የኢንቨስትመንት ገቢና ሌሎች አኀዞች ደግሞ የሚቀርቡት በጊዜው ዋጋ ይሆናል:: በተመሳሳይ የ1976ና የ1977 ተከለሰና ክንውንና የ1978 የክንውን ግ/ት አኀዞች በ1973 ዋጋ ማሳየት አስፈላጊ ነው:: የዕቅዱም ሆነ የክንውን አኀዞች በመጠንም በዋጋም (value) መቅረብ አለባቸው:: በመሠረቱ አጠቃላይ የዕቅድ ገጽታዎችን የሚያሳዩ ዝርዝር መረጃዎች የሚቀርቡት በየፕላን አስተዳደር ደረጃው በሚቀርቡ ተመሳሳይነት ባላቸው የዕቅድና የአፈጻጸም ማቅረቢያ ቅጾች ነው::

በ. የ1979 – 81 ዕቅድ አዘገጃጀት ሥርዓት

በ.1 አጠቃላይ ሥርዓት

1ኛ/ በማዕከላዊ ፕላን ብሔራዊ ኮሚቴ የተሰጡትን የአዘገጃጀትና የአቀራረብ መመሪያዎችን፣ የምርትና የአገልግሎት እንዲሁም የኢንቨስትመንትና የፋይናንስ መነሻ ግቦችን መ/ቤቶችና ድርጅቶች በሥራቸው በየደረጃው ለሚገኙ ድርጅታዊ እርከኖች በማስተላለፍና በማሳበር እንዲሁም ክፍለ ኢኮኖሚያቸውን ወይም ዘርፋቸውን በሚመለከት ከፕላን ግብና የሚቀርቡትን የግብና የፕላን ሃሳቦች በማቀነባበርና በማዋሃድ ክፍለ ኢኮኖሚያቸውን ወይም ዘርፋቸውን በሚመለከት የሴክተርና የክፍለ ሀገር ገጽታዎች ያሉዋቸው ዕቅዶች አዘጋጅተው ለማዕከላዊ ፕላን ብሔራዊ ኮሚቴ ጽ/ቤት ያቀርባሉ፣

2ኛ/ የማዕከላዊ ፕላን ብሔራዊ ኮሚቴ ጽ/ቤት የቀረቡትን የዕቅድ ሀሳቦች ሊገኝ ከሚችለው የሰው ኃይል፣ የገንዘብና የማቴሪያል ሀብት፣ ከአጠቃላይ ዓላማዎችና ሥልቶች፣ ባላቸው የሰው ኃይልና የተፈጥሮ ሀብት ክ/ሀገርን ለማልማት ካለው ዓላማ አኳያ፣ ከማዕከላዊ ደረጃ ከተሰጡት የምርትና የአገልግሎት፣ የኢንቨስትመንትና የፋይናንስ መነሻ ግቦች አንፃር ከገመገመና በክፍለ ኢኮኖሚ መካከል ያለውን ተዛምዶ ከመረመረ በኋላ አስፈላጊዎቹ ማስተካከያዎች እንዲደረጉ መመሪያ ይሰጣል ፡፡

3ኛ/ የክፍለ ኢኮኖሚ ዕቅዶች ክለሳና እርማት ከተደረገባቸው በኋላ በማዕከላዊ ፕላን ብሔራዊ ኮሚቴ እንደገና ታይቶና ተቀነባብሮ የ1979 – 81 ዕቅድ ለሚኒስትሮች ምክር ቤት ቀርቦ ይፀድቃል ፡፡

በ.2. <u>የቀጣና ፕላን አዘገጃጀትና አቅራረብ ሥርዓት</u>

1ኛ/ የፕላን ቀጣና ጽ/ቤት የቀጣናውን የ1979-81 የልማት ዕቅድ በአንድ ዓይነት መንገድና ሁኔታ ለማዘጋጀት በማዕከላዊ ፕላን ብሔራዊ ኮሚቴ የሚተላለፈውን የአዘገጃጀትና የአቅራረብ መመሪያ ለቀጣናው አሠራር አመቺ በሆነ መንገድ አበራርቶና አስፋፍቶ እንዲሁም ዕቅዱ ተዘጋጅቶ የሚቀርብበትን የጊዜ ገደብ ወስኖ በሥሩ ለሚገኙት የክፍለ ሀገር የፕላን ጽ/ቤቶች፣ ለአውራጃና ለወረዳ የልማት ኮሚቴ ቤቶች እንዲሁም በቀጣናው ውስጥ ላሉ መንግሥታዊ መ/ቤቶችና ሕዝባዊ ድርጅቶች ያስተላልፋል።

2ኛ/ የክፍለ ሀገር የፕላን ጽ/ቤቶች፣ የወረዳና የአውራጃ የልማት ም/ቤቶች ሕዝባዊ ድርጅቶችና መንግሥታዊ ድርጅቶች ከፕላን ቀጣና ጽ/ቤቶች በተላከላቸው መመሪያ መሠረት በየደረጃው የተቀነባበረ ዕቅድ፣ የአገልግሎትና የኢንቨስትመንት ግቦች በየደረጃው በሚመለከተው አካል አጸድቀው ለፕላን ቀጣናው ጽ/ቤት ያቀርባሉ፣

3ኛ/ የፕላን ቀጣናው ጽ/ቤት ከላይ በተመለከተው መሠረት የደረሱትን የዕቅድ ሃሳቦች ገምግሞ፣ አቀነባብሮና በፕላን ቀጣና ም/ቤት እንዲጸድቅ ካደረገ በኋላ ለማዕከላዊ ፕላን ብሔራዊ ኮሚቴ ጽ/ቤት ገልባጭ ደግሞ በቀጣናው ውስጥ ላሉት መንግሥታዊ መ/ቤቶች ይልካል።

በ.3 <u>በፕላን ዝግጅት የሠርቶ አደሩ ተሳትፎ</u>

ሠርቶ አደሩ በፕላን አፈጻጸም ላይ ብቻ ሳይሆን ከመጀመሪያው ከፕላን ዝግጅት ጀምሮ እንዲሳተፍ ማድረጉ ለፕላኑ ሥራ ውጤታማነት የሚያደርገው አስተዋፅኦ እጅግ ከፍተኛ መሆኑ ገልጽ ነው። ምንም እንኳን የፕላን ተክኒካዊ ሥራ በየደረጃው በሚኒስቴር መ/ቤቶችና ድርጅቶች ባሉት የፕላንና ፕሮግራም ክፍሎች ወይም በተመሳሳይ ባለሙያዎች መሠረት ያለበት ቢሆንም፣ ለዚህ የቴክኒክ ሥራ መሠረት የሚሆኑ አያሌ ቀዳሚ ሃሳቦችን፣ አስተያየቶችን፣ ገንቢ ሂሶችን፣ ከሠርቶ አደሩ ማግኘት የሚቻልበትን መድረክ መፍጠር አስፈላጊ ነው። ስለዚህ

ስለፕላኑ ዓበይት ዓላማዎች፣ ገቢዎችና የሚወሰዱ የፖሊሲና የአስተዳደር እርምጃዎች በሚኒስቴሩ መ/ቤትና ድርጅት ለሚገኙት ሠርቶ አደሮች ገለጻ በማድረግ በልዩ ልዩ ፕላን ነክ ጉዳዮች ላይ ሠርቶ አደሮች ሃሳብና አስተያየት እንዲሰጡ ማድረግና የሚሰጡትን ሃሳቦችና አስተያየቶች ለፕላን ዝግጅት አስተዋጽኦ እንዲያደርጉ ማድረግ ያስፈልጋል፡፡ ፕላኑ ከፀደቀም በኋላ በማዕከል ደረጃ ያለታቀ አገላገሎ የዕድገት ምገጠሞችን መሠረት በማድረግ ከታቀዱት የምርት የአገልግሎት ገቢች በላይ ለማምረት የሚያበቃቸውና የውድድር መርሐግብሮች በድርጅት ደረጃ በሠርቶ አደሩ ሰፊ ተሳትፎ ለማዘጋጀት ጥረት እንዲደረግ ይጠበቃል፡፡

ለ.4. <u>የዕቅድ ማቅረቢያ ቅጾች /ሠንጠረዦች/</u>

1. ዕቅዱን በሚገባ ለማዘጋጀት የሚያስፈልገው መረጃዎች በሁሉም ረገድ ተሟልተው ሲገኙ ብቻ ነው፡፡ የመረጃዎች በጥራትም በብዛትና በሚፈለገው ወቅት ተሟልቶ አለመገኘት ባለፉት ዓመታት በዕቅድ ዝግጅቶቻችን ላይ ተፅዕኖ እንደ ነበራቸው የሚዘነጋ አይደለም፡፡ በማዕከላዊ ፕላን ብሔራዊ ኮሚቴ ጽ/ቤት በኩል ይህንን ችግር ለማቃለል የመረጃዎች ጥራትም ብዛትና አቀራረብ በየጊዜው እንዲሻሻል ብዙ ጥረት ተደርጓል፡፡ አስፈጻሚ መ/ቤቶችም በዚህ አቅጣጫ ብዙ ትብብርና ጥረት አሳይተዋል፡፡ ይሁን እንጂ ለፕላን ዝግጅትና ክትትል የሚያስፈልገውን ያህል በጥራትም ሆነ በአቀራረብና በዓይነት ገና ተሟልቶ አልተገኘም፡፡ ስለዚህ የመረጃን ሁኔታ በማሻሻል በሁሉም በኩል የሚደረገው ከፍተኛ ጥረት መቀጠል አለበት፡፡

2. በዚሁ አኳያ ከሚደረገው ጥረት አንዱ በዕቅዱ አቀራረብና አስፈጻሚ መ/ቤት በኩል ከማዕከላዊ ፕላን ብሔራዊ ኮሚቴ ጽ/ቤት እየተዘጋጁ የሚተላለፉትን የዕቅዱ ማቅረቢያ ቅጾች በሚገባ ሞልቶ መመለስ ነው፡፡ ቅጾቹም በሚገባ ለመሙላትና ለፕላን ዝግጅትና ክትትል የሚያስፈልጉትን ሌሎች መረጃዎች በሚፈለጉበት ጊዜ አቀነባበር ለማቅረብም ሆነ ለራስ ለመጠቀም እያንዳንዱ ድርጅት የሪከርድ አያያዝ ልዩ ዱ ማጎበር አለበት፡፡ ለጊዜው በጥንቃቄ በሚገባ ተሞልተው ለማዕከላዊ ፕላን ብሔራዊ ኮሚቴ ጽ/ቤት መቅረብ ያለባቸው ናና ዋና ቅጾች የምርት፣ የኢንቨስትመንት፣ የፋይናንስ፣ የሰው ኃይል፣ የጥሬ ዕቃ፣ ከፍለ ሀገራዊ

የሰዓት ሥርዓቶች የወጡ ንገጾና የሌሎች አገልግሎቶች ዕቅድ ማቅረቢያ ቅጾች ሲሆኑ፣ ሌሎች ዝርዝር መረጃዎችንም እንደአስፈላጊነቱ በኋላ ክፍና ፍ/ቤቶችና በክፍላተ ሀገሮች ወረዳዎች በኩል እየተጠየቁ የሚቀርቡ ይሆናሉ። እያንዳንዱ ዐቃቤ ሕግ አቅራቢ ፍ/ቤት ወይም ፎርሞቹ ከዚህ መመሪያ ጋር የተያያዙትንና ኋላም በተከታታይ የሚላኩትን ቅጾች በሚገባ ቀድቶ ለማዕከሉ ጊዜ በሥራ ላይ ከሚገኘው ጽ/ቤት በወቅቱ መላክ አለበት። ቅጾቹ ለወሳኝ የሚያገለግሉ በመሆኑ ተፈላጊ የሆኑ መረጃዎችን የያዙ እንደመሆናቸው መጠን በጥንቃቄ ተሞልተው በመሥሪያ ቤቱ የበላይ ኃላፊ ወይም በተካቸው መፈረም አለባቸው። ቅጾቹን በመሙላት ረገድ አንዳንድ ጊዜ ከፍርድ ቤቶች የሥራ ጠባይ የተነሳ የተጠየቁትን መረጃ በተፈለገው አመዳደብና ዝርዝር ለመስጠት ፍጹም አስቸጋሪ ሆኖ የተገኘ እንደሆነ ሁኔታውን የሚያስረዳ የግርጌ ማስታወሻ በመስጠት ቅጹን ሞልቶ ማቅረብ ይቻላል። የተሟላ መረጃ ሲኖር ወይንም ተከታታሉ እንዲታረም ማድረግ ያስፈልጋል። በተጨማሪም መለያየት ወይም በሪከርድ አያያዝ ሥልት ጉድለት ምክንያት እርስ በርስ የሚቃረኑ መረጃዎች ሊኖሩ ስለሚችሉ በቅጾቹ ላይ የሚሰፍሩት መረጃዎች ትክክለኛነትና አስተማማኝነት በቅድሚያ መረጋገጥ ይኖርበታል።

ማጠቃለያ

ይህ የ1979 – 81 የሦስት ዓመት ዕቅድ የአዘገጃጀትና የአቀራረብ መመሪያ ስለተቀየሱት የልማት ዓላማዎችና ምሰሶዎች፣ ፕላኑ ስለሚሸፍናቸው ክፍላተ ኢኮኖሚና ለየ ለየ የልማት ዘርፎች ዕቅድ ማቀረብ ስለሚገባቸው መ/ቤቶች፣ ስለግቦች አጣጣል፣ ስለፕላን አዘገጃጀት ሥርዓት፣ ስለክፍላተ ኢኮኖሚ ንዑሶች አጠቃላይ ይዘት፣ የሚያመለክት አጠቃላይ መመሪያ ስለሆነ እያንዳንዱ የሚኒስቴር መ/ቤትና ኮሚሽን በሥሩ ያሉት ድርጅቶች እንደየሥራ ጠባያቸው በዚህ መመሪያ ላይ የተመሠረተ ዝርዝር መመሪያ አዘጋጅቶ መስጠት አለበት ። የፕላን ዝግጅትም ሥራ በመመሪያው መሠረት መከናወኑን መከታተልና መቆጣጠር ያስፈልጋል ።

መመሪያው ተመሳሳይ የፕላን አዘገጃጀትና አቀራረብ እንዲኖር የሚረዳ ብቻ ባይሆን ጥራት ያለውና በተጨባጭ ሁኔታ ላይ የተመሠረተ ፕላን ለማዘጋጀት በእያንዳንዱ መ/ቤት ቅን ዓይነት ዝግጅትና ጥንቃቄ መደረግ እንዳለበት የሚያስገነዝብ ነው ። ስለሆነም የልማት ዕቅድ አቀራቢ መ/ቤቶችና ድርጅቶች ተጨባጭና ተግባራዊ ሊሆን የሚችል ዕቅድ በጥንቃቄ አዘጋጅተው እንዲያቀርቡ ከባድ ኃላፊነት ተጥሎባቸዋል ። አገራችን በረዥም ዓመት ዕቅድ አማካይነት ከኋላ ቀርነት ማጥ ለመውጣት በተዘጋጀችበት በአሁኑ ወቅት በፕላኑ ዝግጅት ውጥን ሥራ ጀምሮ እስከ አፈጻጸሙ መወረሻ ድረስ እያንዳንዱ ዜጋ በፍላጎትና በጋለ ስሜት፣ ተነሳስቶ ለፕላን ሥራ መሳካት ድርሻውን ማበርከት ይኖርበታል ። በተለይ በአሁኑ ወቅት ድርቅ ያስከተላቸውን አያሌ የኢኮኖሚና ማኅበራዊ ችግሮች ለመቋቋምና የዘለቄታ መፍትሔም ለማስገኘት ከፍተኛ ባለሥልጣኖች፣ በየደረጃው ያሉ የለየ ለየ መንግሥታዊ ድርጅቶች ኃላፊዎችና እንዲሁም የሕዝባዊና የግል ድርጅቶች ኃላፊዎች ሁሉ ለልማት ሥራ ከምንጊዜውም የበለጠ ከፍተኛ ትኩረት በመስጠት ሰፊው ሕዝብ በፕላን ዝግጅትም ሆነ አፈጻጸም ሙሉ ተሳትፎ እንዲያደርግና ጉልበቱን፣ ዕውቀቱንና ገንዘቡን አስተባብሮ የተተለመውን የዕድገት ጐዳና እንዲያያዝ የማድረግና የማበረታታት ኃላፊነት አለባቸው ።